01-2025 | 66. ÅRGANG

Anleggs MASKINEN

AM.NO

Test av helelektrisk dumper

Tunnelarbeid – mer enn bare driving

Rehabiliterer 127 år gammel skolegård

Historisk dårlig maskinsalg

Kjempeløft ved Rikshospitalet

MEF

NOBI

www.nobi.no

TOTALLEVERANDØR AV BETONGVARER OG ELEMENT
TIL FREMTIDENS VEI OG INFRASTRUKTUR

Vann og Avløp:
Rør og rørdeler
Kummer
Inntaksløsninger
Trekkekummer
Utskillere og renseprod.
Slisserenner
Drensrenner
Gategods

Samferdsel:
Kulvert
Kabelkanaler
Plattformelementer
Tunnelelementer
Mastefundamenter
Trekkekummer
Støttemur L-Element
Treplantekummer

Innhold

6 Tunnelarbeid – mer enn bare driving
10 Slutt for Arctic Entrepreneur – velkommen Anlegg Norge
28 Feiring med test av helelektrisk dumper
30 Kjempeløft ved Rikshospitalet
36 Rehabiliterer 127 år gammel skolegård
40 – Store fordeler med utslippsfrie byggeplasser
41 Ny toppsjef hos Volvo Maskin
42 Historisk dårlig maskinsalg
46 Hyllet for «Årets asfaltjobb 2024»
48 Markerer 100-årsjubileet med grå Cat-maskiner
50 Elektrisk veibygging 70 grader nord
53 Albert Hæhre hedret med Kongens Fortjenstmedalje
54 Ny dom: Mengdeøkninger i driftskontrakter
55 Lett blanding
56 Bransjeoversikten
59 MEF har ordet
60 MEF-nytt

Rettshjelpforsikring

Forsikringen dekker utgifter til advokat dersom bedriften kommer i en tvist.

Alle virksomheter kan oppleve å komme i en tvist med leverandører, kunder, huseier, naboer eller andre samarbeidspartnere.

Det kan for eksempel dreie seg om

- kontraktsbrudd eller mangler ved leveranser av varer eller tjenester
- reklamasjoner eller uenighet om oppgjør for utført arbeid
- husleietvister

Det kan være både tid- og kostnadskrevende å ordne opp i dette selv. En rettshjelpsforsikring dekker utgifter til advokat, som også fører saken for deg hvis tvisten ender i retten.

Hva dekker forsikringen?

Uavhengig av sakens resultat dekkes

- utgifter til advokat dersom bedriften skulle komme i en tvist – både forut for en eventuell rettsligbehandling og i rettsapparatet
- utgifter til sakkyndig bistand

Ny tilleggsforsikring – motpartens saksomkostninger

Hvis bedriften din har rettshjelpsforsikring hos oss, kan dere kjøpe en tilleggsforsikring som dekker motpartens sakskostnader inntil 400 000 kroner dersom dere taper en sak og blir dømt til å betale motpartens saksomkostninger.

Erstatningssummer og egenandel

Forsikringen dekker egne utgifter til juridisk bistand for inntil 400 000 kroner per tvist, begrenset til 1,2 MNOK i året dersom det oppstår flere tvister i løpet av et år. Egenandelen er 20 prosent av utgiftene, minimum 10 000 kroner.

Hvem anbefaler vi rettshjelpsforsikring til?

Vi anbefaler forsikringen til alle bedrifter som

- ikke har egne advokater ansatt i firmaet
- ønsker økonomisk forutsigbarhet eller ikke har økonomi til å betale høye advokatutgifter
- ønsker å bruke minst mulig tid på en eventuell tvist
- ønsker ekspertise og trygghet i en tilspisset situasjon

Viktige forsikringer som du også bør vurdere

Bedrift- og Produktansvar
Dekker bransjens behov for ansvarsforsikringer, som ikke reguleres av bilansvarsloven. Ansvarspakken dekker godsansvar, speditøransvar, løfte-og kranansvar, utvidet bilansvar, bedriftsansvar og miljøansvar.

Kriminalitetsforsikring
Dekker bedriftens tap dersom bedriftens egne ansatte begår straffbare handlinger. Inkluderer også konsulenter, vikarer og andre som utfører arbeidsoppdrag for bedriften.

Styreansvarsforsikring
Dekker juridisk bistand og det økonomiske ansvaret som styret kan komme i ved utøvelse av styrearbeid.

Datakriminalitet
Forsikringen gjelder ved hackerangrep, det vil si hvis noen uten tillatelse skaffer seg adgang til, endrer, ødelegger, sletter eller på annen måte gjør data, programmer eller nettverk utilgjengelig. Forsikringen dekker erstatning for avbrudd og 24-timers eksperthjelp til blant annet å gjenopprette systemene og rekonstruere data.

Vil du vite mer?

Ring oss på +47 21 49 24 00 eller les mer på if.no/bedrift

I samarbeid med MEF MASKIN-ENTREPRENØRENES FORBUND

Kolofon

Utgiver:
Maskinentreprenørenes Forbund

Redaksjon:
Pb. 505, Sentrum,
0105 Oslo
Fred. Olsens gate 3,
0152 Oslo
Tlf. 22 40 29 00
anleggsmaskinen@mef.no

Annonser:
A2Media AS
Pia Himberg
Tlf: 996 43 042
pia@a2media.no

Hege Stensbak
hege@a2media.no
Tlf: 984 00 131

Forsidebilde:
Runar F. Daler

Design:
Edda Grafisk AS

Trykkansvarlig:
Edda Presse

ISSN 0003-3715
66. årgang

SVANEMERKET Trykksak 4041 0820

Leder

Det enkle er ofte det beste

Vi er inne i litt spesielle tider. Ikke bare preger pågående kriger og konflikter nyhetsbildet, men en gammel kjenning har også blitt gjeninnsatt i Det hvite hus. Hva det vil føre til de neste fire årene, er det vel ingen som tør å spå, men allerede kan vi slå fast at det ikke lenger bare er fra øst vi ser truende oppførsel. Nå sitter både Panama, Grønland (Danmark) og til og med Canada med en litt ubehagelig følelse, etter at Trump og USA bruser med sine nyimperialistiske fjær.

Her hjemme på berget er vi – enn så lenge – ikke direkte berørt av denne nye, uberegnelige verdensordenen (selv om det ymtes frempå at stormaktene får stadig større interesse for Svalbard), men vi ser en betydelig satsing på Forsvaret, ikke minst i Nord-Norge.

For anleggsnæringen, som har gått litt på halv tolv siden etter pandemien, ser det fremdeles ikke spesielt lyst ut. Maskingrossisternes Forening (MGF) rapporterte nylig om historisk dårlig anleggsmaskinsalg i fjerde kvartal i 2024, og det pekes på svak krone og dyrtid. På den årlige Arctic Entrepreneur-messa, som nylig fant sted på Gardermoen, fortalte MEFs nestleder Roger Ingebrigtsen fra scenen at man må belage seg på tøffe tider en stund til. De fleste maskinentrepreørene går inn i det nye året med uvanlig tynne ordrebøker, og hele 85 prosent av MEF-bedriftene rapporterer om betydelig ledig kapasitet. Det ser også ut til å bli færre rentekutt i år enn det som har vært forespeilet.

Likevel var det også noen hyggelige nyheter på Arctic Entrepreneur. Blant annet slapp kommunal- og distriktsminister Erling Sande nyheten om at overgangsordningen for Sentral Godkjenning blir forlenget. Hyggelig var også utdelingen av prisen Årets lærebedrift. Daglig leder Lars Aulesjord i Aarsleff Fundamentering & Boring felte nemlig spontane gledestårer da han mottok prisen. Det viser hvilken betydning denne utmerkelsen har fått. At kunnskapsministeren Kari Nessa Nordtun kom ens ærend for å dele den ut, sier også sitt om prisens status.

En annen, kanskje ikke så viktig, men likefullt kjærkommen nyhet, var at arrangementet nå skifter navn til Anlegg Norge. Det enkle er som kjent ofte det beste, noe dette er et godt eksempel på. Navnet Arctic Entrepreneur smakte liksom aldri helt godt i munnen. Ei heller skriftlig. Vi har vel til gode å se det bli stavet riktig tre ganger på rad. Bransjen vår er kledelig ujålete, og Anlegg Norge føles nok mer «hjemme» for de fleste. Vi gleder oss til Anlegg Norge 2026. Kanskje markedet også ser langt lysere ut da?

Runar F. Daler – rd@mef.no

Redaksjonen

Ansv. redaktør
Runar F. Daler
Tlf: 482 46 412
rd@mef.no

Journalist
Njål Hagen
Tlf: 917 93 407
nh@mef.no

Kari Druglimo-Nygaard
Andrea Holtekjølen
Fredrik Tronhuus

Abonnér

Skann koden for å bestille abonnement.

STORTRIVES: – Dette er absolutt noe jeg vil anbefale andre å prøve! Det er et interessant, variert og givende arbeid, sier lærling Eirik Wenaas-Schei.

Tunnelarbeid – mer enn bare driving

VARIERT: Vann- og frostsikring går blant annet ut på å isolere og armere tunnleveggene og -taket, samt sprutbetong utenpå armeringen, som er et brannsikringstiltak, forklarer lærling Eirik. I tillegg monterer de selve veggelementene, med alt det innebærer av boring, bolting etc.

Nylig var Anleggsmaskinen i Stockholm, for å se på Sveriges for tiden aller største veiprosjekt. Nede i det som blir en av verdens lengste motorveitunneler, møtte vi Eirik (20). Han er lærling i AF Gruppen, og jobber kun med vann- og frostsikring. Til sommeren tar han fagbrev.

Tekst og foto: Runar F. Daler – rd@mef.no

Helt oppunder tunneltaket holder han på, lærling Eirik Wenaas-Schei. Stående oppå en lift, sammen med sin fadder Marius Brørs, er han er travelt opptatt med å innrede den splitter nye tunnelen. Den er del av Trafikverkets veiprosjekt E4 Förbifart Stockholm, som vil binde de nordlige og sydlige delene av den svenske hovedstaden sammen (se faktaboks nederst i saken).

– Her holder vi på med alt som må til for å gjøre tunnelen vann- og frostsikker. Det går blant annet ut på å isolere og armere tunnleveggene og -taket, i tillegg til sprutbetong utenpå armeringen, som er et brannsikringstiltak. Vi monterer også selve veggelementene, med alt det innebærer av boring, bolting og så videre, forklarer Eirik.

Enkelt valg

Han forteller at han ganske tidlig bestemte seg for å jobbe i tunnel, men det var ikke innredningen som lokket.

– Jeg har sett for meg tunnelarbeid helt siden ungdomsskolen. Faren min er i bransjen, og har jobbet veldig mye i tunnel. Han har blant annet vært driftsleder på vann- og frostsikring her i AF Gruppen. Også søskenbarnet mitt har jobbet med dette, så jeg kjente jo godt til det, forteller Eirik, som er fra Tresfjord, omtrent midt mellom Ålesund og Åndalsnes.

Han tok Vg1 Bygg- og anleggsteknikk og Vg2 Anleggsteknikk ved Romsdal vgs. i Molde, med et klart mål om å bli tunnelarbeider.

– Opprinnelig var det fjell- og bergverksfaget jeg ville gå videre med, for det var jo selve tunneldrivingen, med sprenging og «action», jeg så for meg. Men på Vg2 var jeg på utplassering hos AF Gruppen, og da fikk jeg vite av hun som er ansvarlig for lærlinger at de hadde veldig mange søkere til tunneldriving, men nesten ingen til vann- og frostsikring – eller underjordservice (US), som vi kaller det her i AF. Så hvis jeg søkte på det i stedet, som er en del av vei- og anleggsfaget, så ville jeg ha mye større sjanse for å få læreplass i tunnel. Så da ble valget enkelt, smiler han.

GODT TEAM: Eirik Wenaas-Schei sammen med sin fadder, Marius Brørs.

TRENGER FLERE: – Vei- og anleggsfaget generelt, og spesielt vann- og frostsikring, skulle vi veldig gjerne hatt flere søkere til, sier OKAB-konsulent Ivar Helge Andersen. – Vi har jo et stort antall tunneler i Norge, og det blir stadig flere. I tillegg må de eldre tunnelene rehabiliteres, så det vil være nok jobb i all uoverskuelig fremtid, slår han fast.

Nattarbeid

– Hva er det morsomste med jobben din?

– Det er nok at arbeidet er så variert. Vi kan jobbe med brannsikring én periode, armering i forbindelse med tverrslag en annen periode og veggelementer en tredje. Det er gøy at man ikke gjør det samme hele tiden, og spesielt som lærling får jeg være med på alt mulig, sier Eirik fornøyd, før han røper at enkelte sider av jobben også kan være litt utfordrende.

– I starten var nattarbeid litt slitsomt, men det har heldigvis gått bedre og bedre. Jeg er jo egentlig glad i en vanlig døgnrytme, så det å jobbe om natta kan være en utfordring. Samtidig fungerer jo selve arbeidet veldig bra på natta, for da slipper man å ta så mye hensyn til trafikk og andre aktører på prosjektet. I Norge er det forresten ikke vanlig at vann- og frostsikringsarbeid utføres på natta. Tunneldriving, derimot, er stort sett alltid nattarbeid også i Norge, så vidt jeg har forstått.

FAKTA OM VEIPROSJEKTET

E4 Förbifart Stockholm binder sammen de nordlige og sydlige delene av den svenske hovedstaden, og minsker sårbarheten i Stockholms trafikksystem.

E4 Förbifart Stockholm er Sveriges største infrastrukturprosjekt og blir en av verdens lengste motorveitunneler.

Av veiens 21 kilometer, går drøyt 18 kilometer i tunnel. AF Gruppen bygger for det svenske Trafikverket. Det norske selskapets tunnelarbeider foregår under Lovön, der det kongelige Drottningholms Slott ligger. AF Gruppens entreprise omfatter totalt 19 kilometer tunnel fordelt på veitunneler med to parallelle løp og rampetunneler. I tillegg kommer veianlegg, tekniske bygg, pumpestasjoner, ventilasjonstårn og annen infrastruktur.

AF Gruppen skal ferdigstille arbeidet i mars 2026, mens hele anlegget skal åpnes for trafikk i 2030.

Kilde: AF Gruppen

– Nok jobb i all uoverskuelig fremtid

Eirik Wenaas-Schei og de andre anleggslærlingene hos AF Gruppen følges opp av Opplæringskontoret for anleggs- og bergfagene (OKAB). Opplæringskonsulent Ivar Helge Andersen legger ikke skjul på at det er behov for arbeidskraft innen den fagretningen Eirik har valgt, så han vil garantert ikke bli arbeidsledig med det første.

– Vei og anleggsfaget generelt, og spesielt vann- og frostsikring, skulle vi veldig gjerne hatt flere søkere til. Faktisk er det mange lærlinger som ikke engang har hørt om vann- og frostsikring, selv etter å ha fullført Vg2 Anleggsteknikk, forteller OKAB-konsulenten.

– Jeg fikk faktisk akkurat en henvendelse fra AF Gruppen, der de forteller at de trenger flere lærlinger i akkurat dette fagfeltet. Vi har jo et stort antall tunneler i Norge, og det blir stadig flere. I tillegg må de eldre tunnelene rehabiliteres, så innen vann- og frostsikring vil det være nok jobb i all uoverskuelig fremtid. Det er det ingen tvil om, slår han fast.

Anbefaler andre å prøve

Eirik bekrefter det OKAB-konsulent Ivar Helge forteller.

– Vann og frostsikring er jo et litt bortgjemt fagfelt, som man ikke hører noe særlig om. Vi fikk ikke noe undervisning på skolen om dette. Og når det av og til kom anleggsbedrifter til skolen for å snakke om bransjen, var det gjerne tradisjonelt grunnarbeid og tunneldriving det gikk i. Så med mindre man kjenner noen som har jobbet med dette – slik jeg jo gjør – så er det ikke så lett å få noe særlig kjennskap til det, sier han.

– Dette er absolutt noe jeg vil anbefale andre å prøve! Det er et interessant, variert og givende arbeid. Vi holder dessuten på under membran, så det er tørt og renslig arbeid. På tunneldriving blir det gjerne en del vann, men her vi holder til er det stort sett vanntett. Det er jo fint å kunne gå tørrskodd. I tillegg er det bra klima inne i en tunnel, med grei temperatur året rundt; verken varmt eller kaldt, men akkurat passe å jobbe i, smiler han.

Motorsport på fritiden

Som en del av et arbeidslag på tunnel utenfor Stockholm sentrum, inngår Eirik i en turnusordning. Det betyr at det er mye arbeid når han er på jobb, og desto mer tid til andre ting når han har fri.

– Vi har «12-16-turnus», altså 12 dager på jobb og 16 dager fri. Perioden på jobb går alltid fra mandag én uke, til fredag uken etterpå. Vi har også fri på søndagene midt i perioden, noe som er veldig deilig. Jeg trives veldig godt med kollegaene her; de fleste er fra Norge og Sverige, men det er også noen fra Polen og Slovakia. På søndagene, når vi har fri, finner vi gjerne på ting sammen, som å gå ut og spise og sånt, forteller Eirik.

– Når jeg har friperioder, reiser jeg hjem til Tresfjord, hvor jeg fremdeles bor hjemme hos foreldrene mine. Jeg trives godt med det, og det ville jo vært litt tullete å bruke masse penger på å leie en leilighet eller et hus når jeg er borte så mye i jobben, fortsetter han.

– Jeg driver mye med bilsport på fritiden. Det begynte med gokart da jeg var 12-13 år gammel, og så gikk jeg over til asfaltracing da jeg ble 16. Faktisk var jeg inne på tanken om å gå toppidrettslinje innenfor bilsport på videregående, men endte opp med bygg og anlegg i stedet. Jeg er glad for det valget nå, men motorsport er fremdeles en viktig hobby. Jeg er glad jeg har en jobb der jeg har såpass mye tid til å drive med hobbyer ved siden av. I det hele tatt trives jeg veldig godt i denne jobben, og jeg har lyst til å fortsette etter at jeg tar fagbrevet til sommeren, avslutter Eirik fornøyd. ●

BILINTERESSE: Når Eirik ikke jobber, bruker han mye tid på bilsport. Bildet er fra Motorcenter Norway i Sokndal ved Egersund, der han kjørte en NM-runde i norsk GT3. Bilen er en Audi TTRS, bygget av Raeder Motorsport i Tyskland i 2012. (Foto: Jørn Pettersen)

FESTMIDDAG OG BRAKKEFEST: Både tirsdag og onsdag kveld var over 1100 deltakere samlet til sosialt samvær i The Qube. Det var underholdning med Øyvind Loven, kjent fra radio, og komiker Rune Andresen. MEF-sjefen, Julie Brodtkorb, stilte også i år opp i signalgult miniskjørt og topp.

Slutt for Arctic Entrepreneur – Velkommen Anlegg Norge

Sted: Gardermoen

Tirsdag 21. januar var det igjen klart for Arctic Entrepreneur i The Qube på Gardermoen. Styreleder i MEF, Øystein Hope, ønsket velkommen til anleggsbransjens møteplass, som også denne gangen satte rekorder.

Tekst og foto: Njål Hagen og Runar F. Daler – anleggsmaskinen@mef.no

I år var utstillingsarealet utvidet, og hele 116 utstillere viste frem mye utstyr og noen maskiner, og sto klare til å slå av en prat med alle besøkende som tok runden i The Qube.

Noen minutter før åpningen var det hele 1792 påmeldte deltakere (1766 i 2024) – noe som var ny rekord, og flere kom til i løpet av de tre dagene Arctic Entrepreneur ble arrangert.

Landets største anleggsplass

– Hjertelig velkommen til Arctic Entrepreneur 2025. I disse dager er det ganske nøyaktig 30 år siden entreprenører fra hele Norge rykket inn med sine maskiner. Gardermoen var landets største anleggsplass. Norge hadde nylig vedtatt den største utbyggingsplanen i vår historie. Landet skulle investere i en ny hovedflyplass. Et gammelt militært område ble stein for stein omgjort til et av Europas mest moderne flyplassområder, sa Øystein Hope i åpningstalen.

Han nevnte spesielt maskinentreprenørene, som den gang fikk bruke all sin kraft og kompetanse da 265 000 kvadratmeter areal med to rullebaner, terminalbygg, parkeringsplasser, adkomstveier, hoteller, bane for flytog og mye, mye mer ble bygget.

Nytt og enklere navn

– Dette er den moderne og nære historie om Norge, og vi i MEF står nå midt i hjertet av denne historien. Anleggsbransjen er basisen for den formidable utbyggingen. Det føles så rett for oss å være akkurat her nå når vi møtes til årets store begivenhet for vår bransje, sa Hope.

– Vi har arrangert Anleggsdagene/Arctic Entrepreneur i 44 år, de 27 siste årene her på Gardermoen.

Øystein Hope, styreleder i Maskinentreprenørenes Forbund (MEF), ønsket deltakere og utstillere velkommen til tre dager med Arctic Entrepreneur.

Området vi selv bidro til å skape på 1990-tallet. Jeg er så stolt av å være maskinentreprenør!

– Dette blir nok en festuke for MEF-medlemmene, for våre leverandører, for samarbeidspartnere og for våre gjester. Med disse ordene erklærer jeg Arctic Entrepreneur 2025 for åpnet, avsluttet Øystein Hope.

I de tre Arctic Entrepreneur-dagene ble det holdt over 50 foredrag, og det ble mye sosial omgang. Det samme har MEF planlagt skal skje samme uke neste år, men da under det mye enklere navnet Anlegg Norge. Det nye navnet ble lansert av MEF-sjefen, Julie Brodtkorb, under Brakkemiddagen.

Årets arrangement hadde rekordmange besøkende og utstillere. Det var for øvrig siste gangen Arctic Entrepreneur ble arrangert. Neste år heter arrangementet Anlegg Norge.

EPD – løsning eller grønnvasking?

Innleggene på bærekraftseminaret tirsdag ettermiddag berørte flere temaer, og ble belyst av både byggherre, maskin- og utstyrsleverandør og utførende entreprenør. Sistnevnte ved Marianne Gjerde, daglig leder i Arvid Gjerde AS.

Arvid Gjerde AS har drevet med trafikksikring i over 40 år, og har spesialisert seg innen montering av vei- og brorekkverk. Selskapet har utviklet maskin- og utstyrsparken fortløpende, og de har i dag toppmoderne utstyr der mye er automatisert. Selskapet holder til i Innfjorden, ikke langt fra Åndalsnes i Møre og Romsdal.

Skal være staut

– I november 2023 var jeg til stede på et seminar og hørte Bjørn Laksforsmo legge fram klimahandlingsplanen til Statens vegvesen. Da sa han noe jeg ble veldig glad for. Han sa at for vår bransje som driver med rekkverk og autovern, skulle de legge miljøvektingen i EPD på materialene vi leverer, og ikke bare på el-maskiner og el-lastebiler. Da tenkte jeg – YES – vi er blitt hørt. Dette har vi argumentert for hele veien, for vi vet at i vår bransje er over 90 prosent av utslippene våre knyttet til materialleveransen. Det spiller ingen rolle om jeg har en el-pelerigg, det kommer an på stålet jeg leverer. Det er der miljøavtrykket vårt er. Jeg tenkte at nå skal vi få miljøkrav som faktisk gir mening, for det er viktig for meg. Men mitt spørsmål her i dag, er om EPD i anleggsbransjen er grønnvasking eller løsningen på klimavektingen, sa Marianne Gjerde innledningsvis.

Hun presenterte seg som daglig leder i et selskap med om lag 60 ansatte, og som driver med montering av rekkverk over hele Norge.

– Det som kanskje beskriver oss best, er verdiene våre. Vi skal være staute og ivrige. Å være staut er kanskje ikke et kjent ord for alle her, men for min del så betyr det at vi skal gjøre ting ordentlig. Vi skal kunne stå for det vi holder på med, og det skal være ryddig og ha ting på stell. Hvis vi ikke kan være det, da skal vi la være, sa Gjerde.

Kritisk

Deretter brukte Gjerde tiden til å forklare forsamlingen hvordan en EPD (Environmental Product Declaration) skal fungere. Hvordan legge inn riktige verdier, og hvordan disse skal tolkes og verifiseres for å kunne sammenligne «epler og epler». Men ifølge Gjerde fungerer det ikke slik i praksis. Hun har opplevd at de har tapt anbud på grunn av at det er mulig å tolke på egenhånd hvilke verdier og tall man skal legge inn. Hun har erfart at man ikke kan sammenligne verdiene man får ut når man bruker EPD-er fra forskjellige leverandører. I tillegg er hun ikke overbevist om at kunnskapen hos byggherrene er på topp, og hun er kritisk til at en EPD har en levetid på fem år.

– Hvis man kjøper inn rekkverk der det har vært brukt mye resirkulert stål i produksjonen, og lager en EPD ut fra denne, så er det ikke sikkert at rekkverket som kjøpes inn om tre år har samme innblanding av resirkulert stål. Da blir miljøavtrykket helt annerledes, forklarte Gjerde. Hun viste også til at stål produsert med strøm fra kullkraft får samme verdier som stål produsert med strøm fra vannkraft, hvis produsenten kjøper CO2-kvoter/grønne sertifikater.

– Den optimismen jeg kjente på i 2023 har fått seg et par knekker. Fordi i min verden trodde jeg at når du har et tredjeparts verifisert dokument, så skal de være sammenlignbare. Jeg mener at status etter første år, er at vi driver med grønnvasking. Det er ingen tvil om at intensjonen er bra, men systemet som er valgt fungerer ikke etter hensikten, sa Gjerde.

Skremmende lav kompetanse

– Jeg var veldig optimistisk, og har vært veldig frustrert i snart ett år, men mener likevel at veien videre er EPD.

Marianne Gjerde, daglig leder i Arvid Gjerde AS, er frustrert over hvordan EPD brukes og manglende kompetanse hos de som skal kontrollere, men hun mener at EPD er veien å gå for å øke miljøfokuset i bransjen.

For det er materialene i vår bransje som har mengden med utslipp. Men for at det skal fungere må kompetansen hos byggherren opp. Den er skremmende lav på akkurat dette her. Jeg skjønner at det er nytt, og jeg er glad jeg ikke sitter på andre siden for å følge opp dette her, for det er faktisk umulig per i dag, men sørg for at systemet funker, slik at om noen fusker så blir de tatt for det, sa Gjerde.

Standardisering

Avslutningsvis i innlegget tok Gjerde opp problemet med manglende standardisering av skinnerekkverk.

– Ser dere forskjell på to skinnrekkverk? Det er det nemlig ikke alltid jeg gjør. Sist vi sjekket kom vi frem til at vi har hele 106 forskjellige godkjente skinnerekkverk i Norge. Hvordan skal driftsentreprenører klare å følge opp dette, og velge rett produkt når det skal skiftets ut etter en skade. Færre varianter vil bedre trafikksikkerten ved at det blir brukt riktig skinnerekkverk når det må byttes ut, og at man ikke bare bruker noe man har liggende bak på bilen. Man får bedre økonomi når det blir færre produkter å ha på lager, og større miljøgevinst fordi man kan gjenbruke komponenter som er like fine, avsluttet en entusiastisk Marianne Gjerde.

RIGGET FOR FREMTIDEN

Gjerstad Products feiret 60-års jubileum i 2024. Det hele startet ved at Kjetil Moe etablerte Gjerstad mek. verksted AS i 1964. Han arbeidet som maskinentreprenør, og så behovet for bedre skuffer enn de som ble levert med anleggsmaskinene. Til å begynne med bestod virksomheten av bygging og reparasjon av egne skuffer, men det ble snart spørsmål om skuffer fra andre entreprenører. Dette førte også til kontakt med maskinforhandlere som begynte å kjøpe skuffer fra Gjerstad til sine nye maskiner.

Både selskapet, produkter og lokaler er utviklet mye siden oppstarten, og ifølge Stig Kjetil Haugsvær, salgssjef, er selskapet nå rigget for fremtiden.

– Vi også har merket nedgangen i salget av nye maskiner i 2024, men ettermarkedet med salg av slitedeler går veldig bra. Vi har opprettholdt en god produksjon og har sikret oss for oppturen når den kommer, og vi har rigget organisasjonen for fremtiden, sier Haugsvær.

PØLSEGLAD

Alltid like blide Carl Christian Fon hadde nettopp forsynt seg av pølsefatet, som ble satt frem i utstillingshallen mellom lunsj og middag, da vi møtte ham.

TILTROTATOR TILPASSET EL-GRAVERE

Morten Fjeld-Nielsen hos Engcon hadde med seg nyheten tiltrotatoren EC319. Den er tilpasset for bruk på gravere fra 14 til 19 tonn (S60-feste).

– EC319 har lastfølende hydraulikk med individuelt trykkompensert ventil, som gjør at styresystemet/tilten selv skjønner hvilket oljetrykk som må til for å utføre oppgaven. Dette gjør at tiltrotatoren er spesielt godt egnet for bruk på el-maskiner der energiforbruket er viktig for driftstiden, sier Fjeld-Nielsen.

Serieproduksjonen av den nye tiltrotatoren begynte i januar i år.

Bruk alltid sjåførkortet!

Det er kort oppsummert budskapet Jone Klingsheim, rådgiver i Norges Lastebileier-forbund (NLF), kom med i sitt innlegg under seminaret om vinterens utfordring på veiene med kjøre- og hviletid/FATS-regelverket.

Jone Klingsheim, rådgiver i Norges Lastebileier-forbund (NLF).

Brøyting av veier og infrastruktur er en kritisk oppgave som krever at sjåfører og arbeidsgivere følger lovverk og regler. Regelverket er særlig relevant for å ivareta sikkerhet, arbeidstidsbestemmelser og dokumentasjon. Mange av lovene og forskriftene stammer fra arbeidsmiljøloven, som har utviklet seg siden den første verneloven i 1896. For dagens brøytebransje er Forskrift om arbeidstid for sjåfører (FATS) og arbeidsmiljøloven to sentrale regelverk. Disse skal sikre at sjåfører har forutsigbare arbeidstider, tilstrekkelige pauser og at arbeidsforholdene oppfyller kravene til helse, miljø og sikkerhet (HMS).

En av de store utfordringene for brøytesjåfører er å tilpasse seg et yrke som er væravhengig. Arbeidsgivere må utarbeide arbeidsplaner, men som Jone Klingsheim påpekte, er det vanskelig å lage planer for oppgaver som styres av været.

– For eksempel er det umulig å forutsi nøyaktig hvor lenge et snøfall vil vare. Dette gjør det nødvendig å lage fleksible beredskapsplaner, men disse må likevel oppfylle kravene om arbeidstid, pauser og hvile. Arbeidsmiljøloven definerer arbeidstid som tiden en arbeidstaker står til disposisjon for arbeidsgiver. Dette inkluderer ikke pauser og hviletid, som er strengt regulert, forklarte han.

Skiva som forsvant

FATS krever blant annet bruk av fartsskriver, som automatisk registrerer arbeidstid, kjøring og pauser. Dette verktøyet har erstattet den gamle manuelle «skiva» og gir detaljerte digitale data som gjør det enklere for arbeidsgivere og tilsynsmyndigheter å kontrollere at lovverket følges

Klingsheim viste et bilde av den gamle «skiva» som registrerte kjøretiden, og dro en historie om hvordan denne plutselig kunne blåse ut gjennom vinduet og vips var all historikk borte. Det var mange av de godt voksne i salen som ga uttrykk for at de kjente til dette.

– Nå har vi fartsskriver, og i praksis betyr det at det er fryktelig mye data som kan analyseres vanvittig fort, og dermed kommer jo lovverket etter når de skal kontrollere det som tidligere ikke var kontrollerbart. Fartsskriveren gir både arbeidsgivere og sjåfører en fordel ved å sikre nøyaktig dokumentasjon av arbeidstid, noe som er spesielt viktig under tilsyn.

God kommunikasjon

Likevel finnes det gråsoner og utfordringer. For eksempel må arbeidsgivere velge mellom å følge FATS eller arbeidsmiljøloven, avhengig av hva som passer best for virksomheten. Valget avgjøres av hvilken type arbeid sjåføren har gjort mest av gjennom året. Feilvurderinger eller manglende dokumentasjon kan føre til problemer under kontroller, særlig siden fartsskriveren krever kontinuerlig oppfølging og korrekt bruk.

I tillegg til krav om arbeidstid og pauser, må brøytesjåfører og arbeidsgivere også forholde seg til regler for overtid. FATS åpner for opptil 400 timer overtid i året, men det kreves at arbeidstiden dokumenteres presist. Selv om lovverket legger til rette for fleksibilitet, er det avgjørende å ha gode rutiner for avvikshåndtering og dokumentasjon.

For å lykkes i brøytebransjen må både arbeidsgivere og sjåfører navigere et komplekst lovverk, samtidig som de leverer tjenester av høy kvalitet under krevende forhold. God kommunikasjon, riktig bruk av teknologi og etterlevelse av regler er nøklene til en effektiv og trygg drift.

– Men sett alltid inn sjåførkortet og sett fartsskriveren i annet arbeid, som dere har mulighet til når dere brøyter. Ender du opp med å kjøre 24 timer i strekk, så kan du legge inn forklaring på dette. Legg gjerne ved bildet av statsminister Støre som på nyhetene roste dere for at dere står på døgnet rundt når det snør, avsluttet Jone Klingsheim.

STADIG FLERE NYE RUTER

Siden vi stiftet bekjentskap med XploSafe for snart tre år siden, har selskapet kommet med en nyhet på stort sett hver messe og hvert arrangement vi har møtt dem. Det skjedde også på Arctic Entrepreneur. Kai Marius Klein (t.v.) og Espen Weldingh hadde med seg to nye ruter – hjullasterrute og sjøfyllingsrute.

– Hjullasterruten har vi brukt to år på å utvikle for å finne riktig løsning, da den kurver to veier, men nå har vi en rute som oppleves som en helt vanlig frontrute og samtidig ivaretar sikkerheten til føreren, sier Klein. Hjullasterruten leveres til hjullastere fra Volvo (L60 – L350) og Cat (950 – 982). – Sjøfyllingsruten er for bruk på gravere som jobber i nærheten av vann. Den er en ekstra nødutgang og er laget av herdet glass. En påmontert liten sprengladning utløses automatisk om den får vann på seg. Da pulveriseres ruten, og maskinfører kan enkelt ta seg ut gjennom frontruten, forteller Weldingh.

ANLEGGSGARTNERNE INNE I VARMEN

For første gang var anleggsgartnerne viet et eget seminar på Arctic Entrepreneur. Ett av temaene, som mange bedrifter er opptatt av, var arbeidet med ny standard for varmebehandling av jord.

– Dette er første gangen vi har et eget seminar for anleggsgartnere. Vi håper dette gir mersmak, slik at vi kan fortsette med det også neste år, innledet Finn N. Bangsund, leder for næringspolitikk og kompetanse i MEF.

Deretter fulgte flere interessante innlegg, blant annet om den nylig gjennomførte oppgraderingen av Slottsparken i Oslo. Likevel var det nok arbeidet med ny standard for varmebehandling av jord det knyttet mest spenning til.

Bekjempelse av skadelige organismer

– Standard om varmebehandling av jord er nå under utarbeidelse, og jeg kan ikke røpe altfor mye, men dette er jo et innovasjonsarbeid, der vi prøver å finne en oppskrift for hvordan man kan ta i bruk varmebehandling av jord som en god metode, sa Marit Hauken, prosjektleder bærekraft og helse i Standard Norge.

– Bakgrunnen for arbeidet er blant annet myndighetenes tiltaksplan for bekjempelse av fremmede skadelige organismer og Naturavtalen som kom i 2023. Blant målene i Naturavtalen er å identifisere og håndtere introduksjonsveier for fremmede arter, forhindre at de blir spredt, introdusert og får etablere seg. Den kommende standarden om varmehandling av jord kan bidra til å oppnå dette målet.

– Gi høringsinnspill!

Litt av bakteppet er også de nasjonale lovene og forskriftene, som naturmangfoldloven, og ikke minst aktsomhetskravet i forskrift om fremmede organismer, ifølge Hauken.

– Forskriften er veldig konkret når det gjelder flytting av løsmasser. Den sier at man i rimelig utstrekning skal undersøke om massene inneholder fremmede organismer, og treffe egnede tiltak for å hindre at de blir spredt, forklarte hun.

– Jord er en begrenset ressurs. Den er utsatt for omdisponering, og den trenger et stadig økt vern. Det viktigste er å ta vare på jorden der den er, og så må man i noen tilfeller ha kompenserende avbøtende tiltak, og der kommer varmebehandling inn. Vi tror at dette prosjektet vil bidra til redusert transportbehov, økt gjenvinningsgrad, redusert deponibruk til deponering av avfallsmasser, og klart redusert risiko for spredning av fremmede arter i norsk natur, fortsatte Hauken, før hun sa noe om tidsplanen for standarden.

– Vi ser for oss å sende dette ut på høring i april i år. Så jeg vil oppfordre dere til å komme med høringsinnspill når det skjer. Det gjøres ved å gå inn på høringsportalen til Standard Norge, registrere dere og gi innspill der.

Finn N. Bangsund, leder for næringspolitikk og kompetanse i MEF, ledet seminaret for anleggsgartnere.

Marit Hauken, prosjektleder bærekraft og helse i Standard Norge, fortalte om den kommende standarden for varmebehandling av jord.

MEF-sjefen: – Nok er nok!

Maskinentreprenørenes Forbund (MEF) satte i gang sin nye kampanje mot byråkratiseringen av Norge på Arctic Entrepreneur. – Slutt å skape unødvendig plunder og heft for landets bedrifter, sa en engasjert MEF-sjef Julie Brodtkorb fra scenen.

– Ukentlig møter jeg entreprenører som er fortvilte over den mengden skjemaer de er forpliktet til å forholde seg til. Byråkratiseringen av dette landet har blitt et svært stort problem. Derfor vil vi nå sette i gang en kampanje for et enklere Norge. Nok er nok! Ingen flere nye lover, regler og forskrifter som ikke er strengt nødvendig, sa Brodtkorb til en sal full av maskinentreprenører, som nikket anerkjennende til budskapet.

Det var mange nikkende hoder i salen under MEF-sjefens innlegg.

Vil ha et enklere Norge

Brodtkorb fortalte at dersom man skal drive en egen bedrift i dette landet, så kan man risikere å måtte forholde seg til hele 16 469 lover, regler og forskrifter. Bare i 2024 har det kommet til 1569 (!) nye regler. Litt av problemet er at de som lager reglene ikke har satt seg nok inn i hva det innebærer i praksis for bedriftene der ute, mener hun.

– Det finnes nesten ikke et land i verden med blandingsøkonomi som har flere offentlige ansatte enn oss. Da skulle det bare mangle at vi kan sette krav til dem. Men det er ikke de offentlige ansatte i Norge som vedtar alle lovene, reglene og forskriftene. Det er det de vi har valgt til å representere oss på Stortinget som gjør. Og kun 15 prosent av de som sitter på Stortinget i dag har bakgrunn fra privat sektor. Det er dermed en mangel på forståelse for hva vedtakene de fatter har å si for norsk næringsliv. Derfor skal vi nå, i 2025, forsøke å legge grunnlaget for et enklere Norge, forkynte Brodtkorb, og fortsatte:

– Det er ikke bare MEF og MEFs medlemmer som sier at den totale byrden har blitt for stor. Det samme sier regjeringens eget regelråd. I årsrapporten for 2023, skriver lederen av regelrådet at «virkningen for næringslivet er for dårlig utredet og regler utformes uten å ta særlig hensyn til små bedrifter».

– Klin umulig å drive etter loven

MEF-sjefen har flere ganger selv fått merke hvor vanskelig det kan være å følge enkelte av reglene og forskriftene bedriftene må forholde seg til. Ett av eksemplene hun trakk fram, var fra da hun var på besøk hos maskinentreprenøren Graving og Transport AS i Vadsø.

– Daglig leder Terje Andersen syntes det var litt morsomt at jeg selv hadde vært politiker, så han sa til meg at «nå skal du få i oppdrag å følge din egen forskrift». I den forskriften står det at man er pliktig til å ha med seg kjettinger i hjullasteren når det er vinter, uansett føre og piggdekk, fortalte Brodtkorb.

– Jeg oppdaget raskt tre ting: For det første hadde jeg ikke engang muskelkraft til å bære én av de kjettingene. For det andre oppdaget jeg at selv ikke Terje Andersen selv klarte å legge på disse kjettingene alene. For det tredje viste det seg at det ikke finnes noe oppheng for kjettinger i hjullasteren. Det var altså helt klin umulig å drive etter loven!

– Vi startet dermed en prosess i 2018 med å få endre denne forskriften, og sommeren 2024 fikk vi endelig beskjed om at forskriften var endret. Seks år tok det! Det viser altså to ting: Det er mulig å forenkle, men det tar altfor lang tid, slo hun fast.

Lanserte kampanje mot byråkratiseringen: Kun 15 prosent av de som sitter på Stortinget har bakgrunn fra privat sektor. Det kan forklare litt av den manglende forståelsen for hva vedtakene som fattes har å si for norsk næringsliv, ifølge MEF-sjef Julie Brodtkorb

Irritasjon over regler? Meld det inn!

– Det har ikke manglet på regjeringer som har sagt de skal forenkle Norge, fortsatte Brodtkorb og viste til en lang liste med regjeringer, helt tilbake til 1997.

– Men det at ingen regjeringer har fått det til før, kan ikke hindre oss i å kreve det. Hva er logikken bak at hver eneste kommune i Norge har sin egen VA-norm, når hele landet klarer seg med én byggteknisk standard? Og hva er logikken bak at en entreprenør som kjøper en ny drill, må ha utstyrsspesifikk opplæring av alle ansatte samt skriftlig dokumentasjon på det, når «hvermannsen» kan gå inn på Jernia og kjøpe seg en drill uten noen som helst opplæring? spurte hun retorisk.

– Det ligger an til å bli et politisk skifte til høsten, men ting tar tid. Denne kampanjen vil gå i alle kommuner og i alle regioner, og den beste måten å gjøre det på, er i samarbeid med dere som er der ute. Vi trenger derfor de konkrete eksemplene. Vi vil ha en smørbrødliste med de lover, regler og forskrifter som dere ønsker endret. Så meld inn alt det som irriterer dere i det daglige, oppfordret Julie Brodtkorb forsamlingen.

LANSERTE TEGNEROBOT

Siden oppstarten i 2013, og etableringen av L5 International AS i Norge i 2017, har

L5 Navigation utviklet og levert posisjoneringsløsninger for geodesi, entreprenør og gruveindustri. På Arctic Entrepreneur hadde Rolf Michaelsen, daglig leder, med nyheten HP Siteprint. Dette er en robot som skriver byggetegninger rett på dekket.

– Den har tre millimeter nøyaktighet, er enkel i bruk og er meget driftssikker. Roboten sparer prosjektet for både penger og tid, og gir garantert et bedre sluttresultat på prosjektet. Den er 10-15 ganger raskere enn konvensjonell metode, og den sparer arbeidere for ugunstige arbeidsstillinger og arbeid på knærne. I tillegg er den lett å bruke og lett å transportere, forklarte Michaelsen.

– VI MÅ SNAKKE BRANSJEN, OG HVERANDRE, OPP!

MEF-kvinner hadde som vanlig en egen samling under Arctic Entrepreneur. Temaet for dagen var «hvordan bygge samhold og løfte hverandre?»

– Vi skal utforske hvordan vi kan støtte hverandre, styrke fellesskapet og finne inspirasjon, selv når hverdagen utfordrer oss. Og det gjør den jo litt om dagen, i hvert fall for meg, og jeg vil tro det er flere som føler på det. Da er det kjempeviktig å huske på at vi har dette nettverket, som vi kan bruke til å spille hverandre gode, innledet leder for kvinnenettverket, Ann-Therese Kristoffersen, som også er daglig leder i Buskerud Anleggstransport AS og hovedstyremedlem i MEF.

– Målet er jo å få flere kvinner inn i bransjen, inn i styrer, i verv, møter og ledende stillinger. Vi skal gjøre det sammen, gjennom å delta på MEF-møter, synliggjøre MEF kvinner, bygge kompetanse og skape nettverk i MEF-systemet. Det vi gjør her på Arctic Entrepreneur er kjempeviktig. For bare noen få år siden var det ikke mange damer her. Jeg har vært i bransjen siden 2006, og har følt meg litt alene i noen år. Det har jo vært med noen få spreke damer hele veien, men det er gøy å se at det er så mange flere nå, sa hun.

Panelsamtale i kvinnenettverket. Fra venstre: Tove Anita Tveitan, Linn Moberg, Inger Åse Hernes og Mona Milde. Ordstyrer var Paul Olaf Baraas, med kledelig parykk.

Vær rollemodeller

Drøyt 60 MEF-kvinner var til stede på samlingen, og et av hovedpunktene var en panelsamtale. Paneldeltakerne var Tove Anita Tveitan (Tveitan Maskin & Eiendom AS og Tveitan & Bang Tyningslag AS), Linn Moberg (Sundquist Anlegg AS), Mona Milde (Veflen Entreprenør AS) og Inger Åse Hernes (Hernes AS). Ordstyrer for samtalen var MEFs spesialrådgiver Paul Olaf Baraas – for anledningen iført meget kledelig parykk.

– Hva er det vi som et fellesskap kan gjøre for å bygge en bransje som er mer inkluderende, støttende og framtidsrettet? spurte han panelet.

– Å være inkluderende er jo at det skal være plass til alle. Jeg synes vi kvinner burde bli flinkere til å snakke hverandre opp. Ofte er det damene selv som prater damer ned, kanskje ikke direkte, og kanskje man ikke tenker over det. Prat heller hverandre, og bransjen, opp! oppfordret Mona Milde.

– Vi har også et stort behov for arbeidskraft, og jeg tror vi må være rollemodeller og snakke bransjen fram. Vi er avhengige av at foreldre, lærere, og mannen i gata synes at bransjen er et flott sted å jobbe, for å få flere inn, sa Inger Åse Hernes.

Lederen for kvinnenettverket, Ann-Therese Kristoffersen, foran de drøyt 60 deltakerne.

«De ansatte» og «damene»

– Ellers ønsker vi med dette nettverket å skape et sted hvor man kan dele kunnskap og erfaringer, og stille spørsmål. Mange befinner seg steder hvor det kanskje ikke er så lett å spørre noen, og enkelte av dem som jobber i mindre bedrifter sitter også ganske alene, fortsatte Hernes.

– Det er fint å skape et nettverk, slik at man har noen å dele erfaringer med, ikke minst når ting er vanskelig, sa Linn Moberg.

– Dette er jo en mannsdominert bransje. Og ofte er det sånn at vi har «de ansatte», og så har vi «damene». Det vi vil, er jo at vi skal være «ansatte» alle sammen; ikke at vi bare er damene, mens de andre er ansatte, sa Tove Anita Tveitan.

– Det har tatt helt av

Panelsamtalen som fulgte Julie Brodtkorbs innlegg, viste klart og tydelig at byråkratiseringen er noe entreprenørene der ute – både små og store – sliter med til daglig.

Kåre Bjorøy (Sartor & Drange), Ann-Therese Kristoffersen (Buskerud Anleggstransport), Frode Nilsen (LNS) og Trine Johannesen (Råde Graveservice) var skjønt enige om at byråkratiseringen har gått for langt.

Ordstyrer for samtalen, Roger Ingebrigtsen, som er nesteleder i MEF, spurte enkelt og greit debattantene om hva som plager dem mest i deres hverdag når det gjelder byråkrati, regler, og styring. Svarene levnet ingen tvil om at utfordringene er store.

– Det som plager meg mest, er at det virker som en del av de ansatte mister både motivasjon og arbeidslyst fordi de bruker tida si på byråkrati i stedet for bygging og verdiskaping. De mister rett og slett litt av piffen, sa Kåre Bjorøy, fra Sartor & Drange AS.

– Det går feil vei

– Det er jo rene våpenkappløpet der ute på prosjektene. De store byggherrene har ansatt HMS-ledere og kvalitetsledere, og snart kommer det sikkert også bærekraftsledere. Og de skal jo ha svar på en rekke ting, ikke sant? Så da sitter det jo noen hos oss og svarer på alt mulig, i stedet for å bygge vei eller grøfter. For noen år siden var vi syv arbeidere ute for hver person i administrasjonen. Nå er vi nede i tre-fire. Så dette går jo feil vei. Spørsmålet er om vi bare produserer et papir som blir liggende i en skuff, hvor det aldri er noen som ser det igjen. Da har man ikke skapt verdier. Alle vi som er til stede her i dag, er jo mest interessert i å få jobben gjort, sa han.

Lang saksbehandlingstid

Ann-Therese Kristoffersen, fra Buskerud Anleggstransport AS, var heller ikke fornøyd med tingenes tilstand.

– Jeg stortrives i jobben, men jeg synes mange ganger at byråkratiet kan være veldig tungt. Man føler nesten man blir motarbeidet av og til. Det er i hvert fall sikkert at ting kunne gått smidigere, sier hun.

– Noe som plager meg litt, er sykefravær, som vi jo vet bare øker i Norge. Vi opplever at NAV er trege til å svare, ikke tar tak i det vi ønsker og ikke bidrar til å gjennomføre kjappe dialogmøter. Jeg har hatt to tilfeller der jeg kunne fått ansatte tilbake på jobb minst to måneder tidligere, bare fordi NAV ikke var på banen. Man blir frustrert over lang saksbehandlingstid og at ting ikke kan gli smidigere, når man ser at det kunne ha gjort det.

– Alle skal fores med papir

En som også er bekymret på bransjens vegne er Frode Nilsen i LNS.

– Jeg er bekymret for mange ting. Vi møter mye mer byråkrati ute på byggeplassen. Før kunne vi komme på et prosjekt og møte fire personer fra byggherren. Nå møter vi 15! Og de skal jo fores med papir, alle disse menneskene. Vi bruker mer og mer ressurser på å fore dem, og jeg tror ikke kvaliteten blir bedre, sa han til en lydhør forsamling, og fortsatte:

– Hvis vi ser på anbud og hva vi holder på med, så blir jeg oppriktig bekymret. Da jeg begynte i bransjen på slutten av åttitallet, og vi skulle bygge en tunnel, så var det én ingeniør i starten av tunnelen og én ingeniør i slutten av tunnelen. Etter hvert skulle partene bli mer profesjonelle, og man begynte å engasjere jurister for å få bedre kontraktformularer, prosesskoder, standarder etc. Og hva skjedde da? Jo, vi hadde fremdeles en ingeniør i starten av tunnelen, men nå hadde vi en advokat i slutten av tunnelen. Og nå har det gått enda et skritt videre, for nå er det en advokat i begge endene. Vi må jo bruke advokater i anbudsfasen nå. Det har tatt helt av!

Får ikke tid til å grave

Heller ikke Trine Johannesen i Råde Graveservice synes hverdagen er så smidig som den burde vært.

– Når det gjelder offentlige anskaffelser, så har enkelte anbud en helt vanvittig mengde dokumentasjon og underlag. Og alt må jo leses og hensyntas, ellers så går det ikke bra når vi skal gi pris. Så det er veldig tidkrevende. Etter denne vektingen på klima og miljø på 30 prosent kom i 2024, har det bare blitt forsterket. Alt dette binder opp veldig mye tid og ressurser på ett enkelt anbud, mens vi tidligere kanskje kunne regnet på flere samtidig, sa hun.

– Vi opplever også at det er omtrent det samme arbeidet enten prosjektet er stort eller lite. Som min far sier, som har over 50 års erfaring i bransjen; «vi får jo ikke tid til å grave lenger». Det synes jeg sier ganske mye.

VINTERDRIFTPRISEN TIL THOR ARVE ØVERAASEN

Under Brakkemiddagen onsdag kveld ble Thor Arve Øveraasen tildelt den prestisjetunge Vinterdriftprisen 2025. Prisen fikk han for sin innsats og sitt lederskap gjennom mer enn 40 år i spissen for en familiebedrift som har satt sitt preg på vintervedlikeholdsbransjen.

Prisen er delt ut åtte ganger tidligere, og er en bronsemodell av en plog. Ifølge sikre kilder er prisen en modell av en Øveraasen-plog.

Enormt pågangsmot

Det var divisjonsdirektør Bjørn Laksforsmo i Statens vegvesen som delte ut prisen.

– Årets kandidat har gjennom en lang karriere utmerket seg med enormt pågangsmot der andre har gitt opp. Gjennom innovativ nytenkning har han hele tiden bevist at han har en egen evne til å forstå kundenes behov, ønsker og krav, og det har aldri vært en utfordring som har vært for stor. Han mener at selv ordet umulig bør strykes fra ordbøkene. Hans omstillingsevne og innovasjonskraft, med hovedfokus på videre- og nyutvikling av maskiner og utstyr for snørydding på vei, flyplass eller jernbane, har ført til at bedriften han leder er verdensledende innenfor bransjen, sa Laksforsmo i talen.

Vinterdriftprisen:

Vinterdriftprisen er opprettet av Bransjenettverk Vinterdrift, som har representanter fra Statens vegvesen, fylkeskommuner, kommuner, luftfart, entreprenører, utstyrsleverandører, konsulenter, og forsknings-/undervisningsinstitutt som jobber med vinterdrift.

Formålet med Vinterdriftprisen er å gi anerkjennelse til personer eller firmaer som har gjort en vesentlig innsats innenfor fagområdet vinterdrift i Norge.

Vinterdriftprisen 2025 gikk til Thor Arve Øveraasen (t.v.). Bjørn Laksforsmo, divisjonsdirektør i Statens vegvesen overrakte prisen.

FRA ANLEGGSMASKINEN TIL SENTRALREGISTERET

Mangeårig medarbeider og annonseselger i vårt blad, Camilla Sparby, sluttet rett før jul og hadde allerede kommet godt i gang i sin nye stilling hos Sentralregisteret. Daglig leder, Roar Sømoen, er veldig fornøyd med å ha fått Camilla med på laget, og på Gardermoen svarte de på spørsmål og forklarte besøkende om maskinregisteret og kompetanseregisteret.

Sentralregisteret utsteder rundt 50 000 kompetansebevis per år og har over 1,3 millioner bevis registrert i kompetanseregisteret. I maskinregisteret er det mange tusen maskiner og utstyr registrert på ett sted. Systemet kan sammenlignes med kjøretøyregisteret til Statens vegvesen.

CONTAINERE, MASKINER OG UTSTYR TIL KILDESORTERING

EuroTeknikk
PART OF SULO GROUP

Reduser egenvekt med Hardox høykvalitetsstål

REDUSERT FORBRUK AV DRIVSTOFF – MINDRE UTSLIPP AV CO_2 – ØKT LASTEKAPASITET

Vårt utvalg til entreprenøren:

- Krokcontainere, hjullastere, transportflak for transport og rivning
- Sertifiserte liftcontainere, steinkasser og løftekurver til løft på byggeplassen
- Sedimenteringscontainere fra 13 – 37 m³ beregnet for oppsamling av slam fra tunnelboring og annen anleggsvirksomhet
- Containere for oppbevaring av farlig avfall med oppsamlingskar i bunn

STORT LAGER • RASK LEVERING • KVALITET FOR LENGER LEVETID

info@euroteknikk.no • tlf. 400 06 130
www.euroteknikk.no

JUBILEUMSMODELL TIL TROFAST HITACHI-KUNDE

I anledning 95-års jubileet til Nasta i 2024 lanserte maskinforhandleren en jubileumsversjon av den nye modellen Hitachi ZX95US-7 (9 tonn). Maskinen som var utstilt på standen var solgt til Maskinentreprenør Stian A. Olsen AS. MEF-medlemmet holder til på Maura, litt nord for Gardermoen, og både daglig leder, Stian A. Olsen, og maskinfører, Steinar Zachariassen (i hytta), hadde tatt turen for å se nærmere på nyanskaffelsen. Selskapet teller 18 ansatte, har kun Hitachi-maskiner, omsetter for ca. 45 millioner kroner og utfører grunnarbeid og VA-jobber i hovedsak på Øvre Romerike.

Graveren er blant annet levert med originalt mørkere ruter, karbon detaljer, jubileumsmerker, skikkelig lyspakke, MittX lysbøyle, Makin 3D-maskinstyring og Engcon tiltrotator.

«DEN GRØNNE» ER 20 ÅR

Steelwrist ble grunnlagt i Sverige i 2005, og hadde sitt første tilholdssted i en garasje nord for Stockholm. I 2006 introduserte selskapet deres første tiltrotator, X18, og i 2011 lanserte de X07-modellen for kompakte gravemaskiner, som skal ha vært verdens første helstøpte tiltrotator i stål. 2025 markerer 20 år i bransjen for Steelwrist, og vil bli markert gjennom året med blant annet lansering av flere produktnyheter.

– Først ut er to nye modeller, XTR15 og XTR23, innen tredjegenerasjons tiltrotatorer. Deretter introduseres det automatiske hurtigfestet SQ40 for gravemaskiner under seks tonn. SQ40 gjør det mulig å raskt og enkelt bytte høyflødedrevne arbeidsverktøy også på mindre gravemaskiner, forteller selger Atle Marthinsen (t.v.). Han og Claus Konow, også selger, hadde fine dager i The Qube.

TYDELIG FOREDRAG OG BOKSALG

Geir Aker kan fremstå som streng og myndig som fenrik i TV2-serien Kompani Lauritzen, men det er bare en del av det han kan. I over 10 år i Forsvaret utdannet han både ledere og soldater. Med kunnskap om formidling kombinert med relasjonell ferdighet, leverte fenriken sitt budskap onsdag morgen på en humoristisk måte, og med et alvor som gir troverdighet. Etter foredraget signerte han bøker i utstillingsområdet.

SCANIA 1945 – 2025
SUPER80

I 2025 feirer Norsk Scania AS 80 år. Dette skal markeres med en turné og en helt egen lastebil.

Scania Super 80 er en bil som representerer Scanias mange års utvikling innenfor mekanikk, teknologi og sikkerhet for å gi sjåføren en trygg og komfortabel arbeidshverdag.

De lages i en eksklusiv og begrenset serie på 80 biler, bygget på R- eller S-serie lastebiler med sovehytte og høyt tak. Bilene blir tilgjengelig i alle typer chassis, og kan brukes på de fleste typer kjøring.

Super 80-lastebilen har svart hytte med dekor i gull, og et interiør med detaljer som reflekterer utsiden. Bilen har store 80-tall på sidene og Scania Super 80-logo i takfronten.

- Pulverlakkert bøyle på taket med seks ekstralys fra Lazer.
- Oppgradert interiør, med Scania Super 80-logo brodert på tepper over motortunnelen og lyssatt bakvegg.
- Oppgradert stereoanlegg med to høyttalerelementer med subwoofere i dørene.
- Stigtrinn og listene over fjernlysene i fronten er lakkert i gull.
- Platting i gull på trekkvogner.

Les mer om
Scania Super 80

SCANIA

Fortsatt mørke skyer

MEFs nestleder, Roger Ingebrigtsen, så inn i krystallkula i sitt innlegg. Året vi akkurat har lagt bak oss har vært vanskelig for mange. Hvordan vil 2025 bli?

– Hva slags Norge har vi foran oss? Hvordan ser Norge ut i året som kommer? innledet Roger Ingebrigtsen.

– Den største utfordringen i bransjen vår akkurat nå, er at vi har et særnorsk høyt rentenivå som bremser økonomien. Og det er jo det renten skal gjøre. Man trenger ikke å studere økonomi for å skjønne at renten er det aller viktigste verktøyet Norges Bank har, og nå har vi dobbelt så høy rente som resten av Norden og hele eurosonen. De vil påvirke oss til ikke å bygge hytte i år, de vil påvirke kommunene til ikke å bygge nytt rådhus i år, men vente til økonomien har kjølnet ned. Renta virker altså sterkt på oss alle, og spesielt sterkt på anleggsbransjen, sa han.

Krevende år

Mange håper naturligvis på rentekutt den nærmeste tiden, gjerne flere og hyppige kutt. Ingebrigtsen helte kaldt vann i ørene deres.

– I 2025 kommer vi til å få langt færre rentekutt enn det man har trodd. For halvannet år siden spådde ekspertene fire rentekutt i 2024. Hvor mange rentekutt har vi fått? Null! Hvor mange rentekutt vil det bli i 2025? De mest optimistiske sier fem, de fleste sitter tre, og noen sier bare to, sa han.

– Det andre store vi ser er at markedet kommer til å ta seg litt opp, men det går sakte. Og det tredje vi ser, er at den store nabonæringen vår, bygg, ikke kommer til å bli friskmeldt i det hele tatt i 2025, men må langt inn i neste år før det vil skje. Og det vi vet, er at når det bygges mindre, ja så blir det også mindre anlegg. Vi i MEF kommer til å gjøre alt vi kan for å påvirke dette her, men det kommer til å bli et krevende år i 2025 også.

Det er fortsatt mørke skyer for anleggsbransjen, ifølge MEFs nestleder Roger Ingebrigtsen. MEF skal imidlertid jobbe for fullt med fire hovedoppgaver for å bedre situasjonen for medlemsbedriftene.

Betydelig ledig kapasitet

– Vi har nylig avsluttet arbeidet med en stor medlemsundersøkelse, om hva våre 2415 medlemsbedrifter sier om året vi nå står i og det vi har foran oss. Og det som er helt sikkert, er dessverre at vi har en mørk vinter i møte. Bedriftene der ute har klart seg på lite lenge, men nå er det virkelig vanskelig. Det er kritisk mangel på oppdrag og det er kritisk tynne ordrebøker for de aller fleste. Mange har en så svekket omsetning og lønnsomhet at det er reell fare for permitteringer og også konkurser, fortsatte Ingebrigtsen.

– Det har vært mørkt lenge. Helt siden etter pandemien, egentlig. det har vært et slapt marked med høye kostnader og lite arbeid. Og det har ført til at 85 prosent av våre bedrifter har betydelig ledig kapasitet, som jo betyr at de har for lite å gjøre. Vi ser for øvrig et tydelig skille mellom de store aktørene som leverer til offentlig sektor, som i liten grad påvirkes av renten, og de de mindre aktørene som leverer til privat sektor, der renten virkelig har virket.

MEFs fire hovedsaker i 2025

Nestlederen avsluttet med å presentere de fire hovedsakene MEF skal jobbe med i 2025:

– Alle kommunene i Norge som sitter og gnur på arbeid som skal gjøres; få det ut nå! For nå er det faktisk et godt marked for dere å kjøpe disse tjenestene. Alle kommuner og statlige virksomheter i Norge som elsker å bygge opp et skjemavelde som gjør livet vanskelig for bedrifter; slutt med det! Færre skjemaer, færre krav, mer arbeid! Alle som ønsker et grønt skifte, gjennomfør det på en realistisk måte! Og til slutt; kutt formuesskatten på den type investeringer som bygger landet. Det å lage pukk av stein er ingen formue. Det er å bygge Norge, slo han fast.

– Dette er en fantastisk bransje! Vi har vært gjennom tre vanskelige år, og 2025 kommer også til å bli vanskelig. Men bransjen har en formidabel overlevelsesevne, og med MEF-fellesskapet så vil vi komme oss gjennom dette her også.

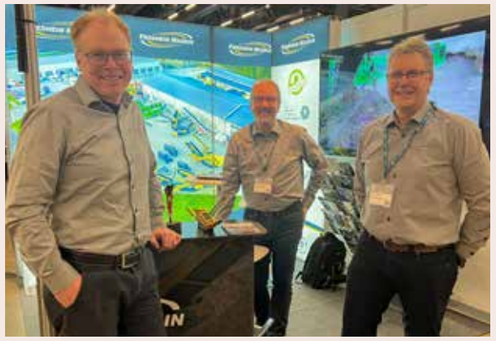

Per Olav Fredheim (t.v.), Espen Hoftvedt og Einar Lillebø.

FRA JUBILEUMSTUR TIL ARCTIC ENTREPRENEUR

Januar 2005 var den enkle oppstarten av Fredheim Maskin AS. 20-årsjubileet ble feiret med tur til Keestrack-fabrikken i Tsjekkia og weekend i Praha for ansatte med ektefeller/partnere.

Aksjeselskapet er bygget på enkeltpersonforetaket som ble startet av brødrene Svein og Per Olav Fredheim i 1998. Reparasjoner, sveising, salg av reservedeler samt salg av brukte knuseverk var den enkle oppstarten. Fredheim Maskin har helt fra etableringen hatt avtale med Keestrack, og som siden da har vært den største og viktigste leverandøren.

HMS-PRIS TIL BRØDRENE ØDEGÅRD

If har kåret Brødrene Ødegård Maskindrift til beste foregangsbedrift innen HMS-arbeid i 2024. Prisen går til den bedriften som har utmerket seg spesielt innen HMS-arbeid det siste året.

Juryen, som besto av representanter fra MEF og If, hadde følgende begrunnelse for å utpeke nettopp Brødrene Ødegård Maskindrift til beste foregangsbedrift innen HMS-arbeid:

Juryens begryunnelse

«Årets vinner har hatt fokus på å skape engasjerende og relevante HMS-tiltak som involverer alle ansatte og ledere. Det er gjennomført øvelser med fokus på bransjespesifikke ulykker, praktiske og teoretiske førstehjelpskurs med bruk av hjertestarter og skadestedsledelse. Bedriften har også rettet fokus mot psykisk helse, og tatt i bruk 'Overvinne', som er If og MEFs digitale selvhjelpsverktøy. Alle ansatte i bedriften har gjennomført skadeforebyggende kurs gjennom 'Føre Var', og bedriften kan vise til god skadestatistikk. De har et sykefravær på 1 %, og har gjennom året rettet fokus på HMS i 79 møter, gjennomført 226 vernerunder, 90 medarbeidersamtaler og 11 personalmøter. Årets vinner har skapt en kultur der alle føler seg delaktige, trygge og motiverte. De tilbyr treningsgrupper og helsekontroll til alle ansatte».

Brødrene Ødegård Maskindrift vant prisen for beste foregangsbedrift innen HMS-arbeid i 2024. Fra venstre: Julie Brodtkorb (MEF), Erik Ødegård, Astrid Janbu (If), Fredrik Raae og Kristian Fjelle.

50 000 kroner i premie

I år blir det dessuten markert at If og MEF har samarbeidet i hele 50 år. Derfor har også årets premie en totalverdi på 50 000 kroner.

Kan nominere for neste år

Det er allerede nå mulig å nominere bedrifter til HMS-prisen for 2025, ifølge Max Trolle Andersen, partneransvarlig for If Skadeforsikring. Prisen vil bli delt ut under det som neste år ikke lenger vil hete Arctic Entrepreneur, men Anlegg Norge 2026.

SIKKERHETSGLASS TIL LIEBHERR

Thomas Børke, salgssjef hos Hammerglass, presenterte en helt ny sikkerhetsrute fra den svenske produsenten. Den nye ruten er for bruk på gravemaskiner fra den tyske produsenten Liebherr, og har fått navnet Hammerglass Guard Liebherr.

Aarsleff Fundamentering & Boring ble Årets lærebedrift 2024

Aarsleff Fundamentering & Boring stakk av med den gjeve prisen "Årets Lærebedrift 2024". Kunnskapsminister Kari Nessa Nordtun fikk æren av å dele ut prisen under Arctic Entrepreneur på Gardermoen.

Det er i år det åttende året på rad at Maskinentreprenørenes Forbund (MEF) deler ut prisen for Årets lærebedrift. Prisen har gjennom årene blitt svært så prestisjefylt, og spenningen var til å ta og føle på da kunnskapsministeren annonserte vinneren.

– Får gode folk inn

– Det er en anerkjennelse, og det viser at vi gjør noe riktig, uttalte daglig leder Lars Oddvar Aulesjord om at bedriften var nominert, da vi var på besøk på bedriftens hovedkontor i Ulefoss i Telemark i fjor høst.

Lite ante han da at han noen måneder senere skulle stå på scenen på Arctic Entrepreneur og ta imot den høythengende prisen på vegne av sin bedrift.

På spørsmål om hvorfor de tar inn lærlinger, svarte han:

– Det er en fantastisk god måte å rekruttere på. Det er en langsiktig form for rekruttering, for det tar jo flere år før det blir en fagarbeider, men vi får gode folk inn i bransjen på denne måten.

– Veldig givende

Aulesjord fortalte også at bedriften tar inn en del lærlinger som ikke har kommet inn den vanlige skoleveien.

– Noen har vært skoleleie og falt utenfor, og enkelte har knapt klart å gå opp bakken her ute. Men så har de kommet seg inn i en jobbsituasjon og innsett at dette faktisk fungerer, og så har de endt opp med fagbrev. Det er veldig givende når det skjer, sa han.

Aarsleff Fundamentering & Boring het Sør-Norsk Boring fram til 2020. Samme år var to av bedriftens ansatte først i landet med det nye fagbrevet brønnborer fastland. I dag er over 50 prosent av de ansatte faglærte.

En strålende fornøyd daglig leder Lars Oddvar Aulesjord i vinnerbedriften Aarsleff Fundamentering & Boring, sammen med en like blid kunnskapsminister Kari Nessa Nordtun.

Juryens begrunnelse

Før kunnskapsminister Kari Nessa Nordtun delte ut prisen, leste hun opp juryens begrunnelse for valget av vinneren.

– Bedriften har et betydelig inntak av lærlinger i forhold til sin størrelse, og lykkes med å følge opp lærlingene og gi dem kompetanse og ferdigheter til å gjennomføre og bestå fagprøven med godt resultat, innledet hun.

– Bedriften er opptatt av å tilrettelegge og finne løsninger for hver enkelt lærling, strekker seg langt for å få ting til å fungere og gir seg ikke før alt er utprøvd og alle steiner er snudd. I tillegg har bedriften et godt samarbeid med NAV i sitt distrikt og stiller opp med arbeidstrening for mennesker som har havnet litt utenfor, og som har behov for å bli ledet inn i arbeidslivet igjen, sa hun videre.

– Siden 2019 har bedriftens medarbeidere og lærlinger tatt hele 20 fagbrev. Bedriften er også en pådriver for etablering av nye fagbrev, og var første bedrift som fikk en medarbeider med fagbrev i brønn- og borefaget.

– Vinneren av årets lærebedrift 2024 er Aarsleff Fundamentering og Boring AS!

Kandidatene til Årets lærebedrift 2024

Anleggsmaskinen har tidligere vært og intervjuet alle de nominerte bedriftene. Dette er alle de verdige kandidatene:

- Kandidat nr. 1: Aarsleff Fundamentering & Boring AS
- Kandidat nr. 2: Maskinentreprenør Herbjørn Nilssen AS
- Kandidat nr. 3: Kvina Maskin AS
- Kandidat nr. 4: Franzefoss Pukk AS, Trøndelag
- Kandidat nr. 5: Hylland AS
- Kandidat nr. 6: Petter A Olsen AS
- Kandidat nr. 7: Varli AS

Alle de nominerte bedriftene samlet. Fra venstre: Terje Varli (Varli AS), Petter André Olsen (Petter A Olsen AS), kunnskapsminister Kari Nessa Nordtun, Lars Oddvar Aulesjord (Aarsleff Fundamentering & Boring AS), Geir Arne Hylland (Hylland AS), Sturla Nyutstumo (Franzefoss Pukk AS, Trøndelag), Nils Bernt Williamsen (Kvina Maskin AS) og Nicolai Kulseng-Varmedal (Maskinentreprenør Herbjørn Nilssen AS).

MINISTEREN MED GLADNYHET PÅ ARCTIC ENTREPRENEUR

Kommunal- og distriktsminister Erling Sande (Sp) beroliget bransjen med at overgangsordningen for sentral godkjenning blir forlenget til 1. juli 2026.

– La meg starte med det jeg håper blir mottatt som en gladnyhet: Det er at overgangsordningen for sentral godkjenning blir forlenget! Det vet jeg at dere har vært opptatt av. Jeg har nettopp vedtatt de nødvendige endringene for dette, sa ministeren til forsamlingen under vann og avløp-seminaret.

– Vet det har vært uro

– Sentral godkjenning er jo en frivillig ordning, som får fram hva slags kompetanse man har, hvilke rutiner man har for kvalitetssikring, og at foretaket har betalt skatter og avgifter, blant annet. Da kravet til utdanning og praksis ble tydeliggjort, tilbake i 2016, ble det innført en overgangsordning, slik at bransjen og foretakene skulle ha tid til å omstille seg, fortsatte han.

– Jeg vet at mange av dere setter pris på sentral godkjenning, og overgangsordningen, fordi det kan åpne dørene for oppdrag, og få fram hva slags kompetanse bedriften har. Så vet jeg også at det har vært litt uro for at tiden med overgangsordningen nå var i ferd med å gå ut. Derfor forlenger vi nå denne overgangsordninga fram til 1. juli 2026.

Stilt til veggs på Loendagene

– Vi stilte ministeren til veggs om utløpsdatoen for overgangsordningen under Loendagene i fjor høst, og våre medlemmer har kjent på trusselen om avskilting i lang tid.

Her, under VA-seminaret på Arctic Entrepreneur onsdag 22. januar, slapp kommunalminister Erling Sande gladnyheten.

Nå bekreftet han at har tatt tak i dette siden den gang, og forlenger overgangsordningen til 2026, sa en svært fornøyd MEF-sjef Julie Brodtkorb til Anleggsmaskinen, etter at kommunal- og distriktsministeren slapp nyheten.

Fornøyd entreprenør

– Det var en gavepakke ministeren kom med, og det er en veldig god nyhet at overgangsordningen er utsatt til juli 2026. Han lovet også at ny sentral godkjenning skal tilpasses oss små og mellomstore entreprenører, sier Hammerfest-entreprenøren Svend Ingvar Hoel Larsen, daglig leder i Larsen Maskin & Transport AS.

Hoel Larsen forteller at dette er veldig bra for entreprenører som har ansatte med lang erfaring, men ikke nødvendigvis lang teoretisk utdannelse.

– Det betyr at jeg med min 33-år lange erfaring kan fortsette og drive med samme tiltaksklasser som vi allerede har, og at vi kan få sentral godkjenning på bakgrunn av den praktiske erfaringen som er i selskapet, sier Hoel Larsen.

Kommunal- og distriktsminister Erling Sande og administrerende direktør i MEF, Julie Brodtkorb.

Svend Ingvar Hoel Larsen, daglig leder i Larsen Maskin & Transport AS.

ÅRETS BESTE STAND

På alle norske messer vi har vært på de senere årene har KGK alltid gjort seg bemerket på en eller annen måte. Det gjorde de også denne gangen, ved å ha den største standen på messeområdet. Ikke bare var den stor, men den ble også kåret til beste stand, og under brakkemiddagen onsdag kveld var Off-Highway-sjef Frode Solberg på scenen og mottok prisen av kveldens underholder, Rune Andersen.

ELEKTRISK VOLVO UTEN VOLVO-LOGO

Volvo Maskin pleier alltid å stille ut en maskin på standen. Det gjorde de også i år, men denne gangen var det en Volvo-maskin uten Volvo-logo. Rangen av batterielektriske maskiner fra den svenske maskinprodusenten begynner å bli omfattende, med blant annet beltegravere fra 1,8 til ca. 26 tonn, hjulgraver på ca. 16 tonn, materialhåndteringsmaskin på 26 tonn og hjullastere fra 4,5 til 21 tonn. For å dekke opp et hull i rangen av beltegraverne selger de også maskinene nederlandske Limach bygger om fra diesel til batterielektrisk drift. Minigraveren Stian Brække (t.v.), produktsjef, og Kim Nymo, distriktssjef, er avbildet med er E27.1 (3 tonn), og er blant de minste nederlenderne bygger om.

Riksentreprenører bruker OKAB – gir lærlingene fordel

De store riksdekkende entreprenørene AF Gruppen, Implenia og NRC Group får hjelp av OKAB til rekruttering og oppfølging av lærlinger. Det gir lærlingene flere muligheter.

Opplæringskontoret for anleggs- og bergfagene (OKAB) følger opp lærlinger i anleggsbransjen over hele landet. Arbeidet som gjøres settes åpenbart pris på blant bedriftene der ute, og flere av de store har nå sett fordelen av å samarbeide, både med OKAB og hverandre, om både rekruttering og oppfølging av lærlingene fram til fagprøven.

– Vi reiser sammen til skoler rundt i landet for å snakke om bransjen, fagene og bedriftene. Jeg føler vi sammen har knekket en kode, som gjør at det er til det beste både for bedriftene selv, og ikke minst for lærlingene dere ute, sier opplæringskonsulent i OKAB, Ivar Helge Andersen, som personlig følger opp alle de rundt 100 lærlingene i disse tre bedriftene.

SAMMEN FOR LÆRLINGENE: Fra venstre: Even Hedland (NRC Group), Stine Norøm (Implenia), Ivar Helge Andersen (OKAB) og Philip Skaugen i (AF Gruppen).

Elevene kan se bort fra firmalogo

– Litt av poenget er at vi skal lage de beste rammene for de som ønsker seg ut i læra i vår bransje. Og vi vet vi kommer til å trenge mange dyktige fagarbeidere fremover, sier Philip Skaugen i AF Gruppen.

– Vi ønsker å promotere bransjen og de ulike fagene på en ordentlig måte, hvor elevene kan se bort fra firmalogo. Det gjør det enklere for elevene å orientere seg i markedet, og de får bedre oversikt over hva bransjen kan tilby dem.

– Vi tre bedriftene har jo vært på en del messer og skolebesøk sammen gjennom årene, og vi har egentlig stått og sagt mye av det samme til elever og andre potensielle anleggsarbeidere. Etter hvert skjønte vi at dette nesten ble litt dumt, sier Even Hedland i NRC Group.

– Ja, vi var for eksempel på Øksnevad videregående skole, hvor jeg hadde min presentasjon og Even hadde sin presentasjon, og sa nesten det samme. Vi begynte da å tenke at vi kanskje heller skulle ha én felles presentasjon, sier Stine Norøm i Implenia.

Flere ben å stå på

– Disse tre bedriftene vil hverandre og lærlingene vel. Hvis eksempelvis NRC ikke har kapasitet til å ta imot alle som søker seg dit, så sender bedriften dem gjerne videre til Implenia eller AF. Vi har også tilfeller der bedriftene bistår hverandre slik at lærlingene får tatt fagprøven. AF Gruppen sendte for eksempel en lærling til Implenia for å ta fagprøven, fordi det var upraktisk å få gjennomført det på det prosjektet vedkommende var på i Stockholm. Det er gøy å se at de legger så godt til rette for lærlingene, sier OKAB-konsulent Andersen.

– Når vi er rundt på skolene, ser vi ofte at mange elever søker seg til alle tre bedriftene. Hvis vi ikke har mulighet til å ta en lærling selv, så er det naturlig for oss å henvise dem til de andre to bedriftene. Det kan også hende at for eksempel Implenia får en stor jobb og har behov for flere lærlinger innen ett fag, og da sender vi kanskje noen dit. Det skjedde faktisk senest i går. Slik får lærlingene flere muligheter, sier Philip Skaugen.

Menneskelig og faglig kompetanse

OKAB og Ivar Helge Andersen er på en måte limet i samhandlingen om lærlinger med de tre store entreprenørene.

– Vi er veldig godt fornøyde med Ivar og den kompetansen han har. Ikke minst hvordan han etablerer et tillitsforhold med lærlingene. Dette er jo spesielt viktig i de tilfellene hvor en lærling krever ekstra støtte og oppfølging, sier Skaugen.

– Ivar er utvilsomt veldig flink med ungdommene. Han ser enkeltmennesket og har god formidlingsevne. Gjennom Ivar og OKAB får vi den menneskelige og faglige kompetansen, og den profesjonelle oppfølgingen vi er ute etter, sier Stine Norøm.

– Både OKAB og Ivar har stor faglig kompetanse, og MEF-systemet generelt er jo veldig profesjonelt. Og så er det jo litt gøy at vi tre bedriftene, med våre rundt 100 lærlinger totalt, har omtrent en femtedel av alle lærlingene i OKAB region Sørvest, sier Even Hedland.

JUBILEUMSMODELL TIL TROFAST HITACHI-KUNDE

I anledning 95-årsjubileet til Nasta i 2024 lanserte maskinforhandleren en jubileumsversjon av den nye modellen Hitachi ZX95US-7 (9 tonn). Maskinen som var utstilt på standen, var solgt til Maskinentreprenør Stian A. Olsen AS. MEF-medlemmet holder til på Maura, litt nord for Gardermoen, og både daglig leder, Stian A. Olsen, og maskinfører, Steinar Zachariassen (i hytta), hadde tatt turen for å se nærmere på nyanskaffelsen. Selskapet teller 18 ansatte, har kun Hitachi-maskiner, omsetter for ca. 45 millioner kroner og utfører grunnarbeid og VA-jobber i hovedsak på Øvre Romerike.

Graveren er blant annet levert med originalt mørkere ruter, karbondetaljer, jubileumsmerker, skikkelig lyspakke, MittX lysbøyle, Makin 3D-maskinstyring og Engcon tiltrotator.

Feiring med test av helelektrisk dumper

LiuGong DR50 er den første i sitt slag i Norge, og eies av Rental Group. Feiring kjørte test på dumperen i desember og januar. (Foto: Feiring)

Den helelektriske batteridumperen LiuGong DR50 var tidligere i vinter på test hos Feiring i Nittedal. Med en lastekapasitet på 55 tonn målte den muskler mot resten av dumperparken i pukkverket.

Tekst: Redaksjonen - am@mef.no

– Vi gjør dette for å teste, og prøvetiden gir oss verdifull innsikt i arbeidet for en grønnere massetransport, som er en ambisjon for oss på både kort og lengre sikt, sier fagsjef for maskin i Feiring, Roar Aaserud.

DR50 er den første i sitt slag i Norge, og eies av Rental Group. Feiring kjørte test på dumperen i desember og januar. I begynnelsen ble dumperen testet på å kjøre last i nedoverbakke og i flatt terreng, mens siste del av testperioden fikk den prøve seg med last i oppoverbakke.

Rental Group sikret at Feiring fikk ladeinfrastrukturen opp og gå. Dumperen var ferdig ladet om morgenen, før den ble kjørt fra klokken sju til elleve. Den ble så ladet igjen i lunsjpausen, før den kjørte fram til arbeidsdagens slutt.

> «Her må vi bare være med på utviklingen, og selv de mest ihuga dieselentusiastene hever et øyebryn når de ser den i drift,»
> Roar Aaserud fagsjef for maskin i Feiring

Utrolig utvikling

– Med logistikken på plass, og på de rette jobbene, ser dette veldig lovende ut. Selv om vi har en snill vinter, har vi fått testet den ned mot ti minus, og vi har ikke merket noe større forskjell sammenlignet med de dieseldrevne dumperne våre, sier Aaserud.

Selv har han tro på en miks av energi fremover, men understreker at utviklingen innenfor elektriske maskiner har vært enorm de siste årene, og er overbevist om at dette er veien framover.

– Her må vi bare være med på utviklingen, og selv de mest ihuga dieselentusiastene hever et øyebryn når de ser den i drift, forteller Aaserud.

Store CO2-besparelser

Mens en tilsvarende dieseldumper har et forbruk på 20 liter diesel i timen, med et utslipp på 2,66 kg CO_2 per liter diesel, er utslippet ved kjøring med DR50 null.

– I tillegg er det betydelig rimeligere å kjøre på el. Samtidig er dette nybrottsarbeid. Det er tunge arbeidsoppgaver og høy rullemotstand. At vi nå kan få kjørt test og være så nærme en mulighet er ganske bra, sier Aaserud.

– Vi gjør dette for å teste, og prøvetiden gir oss verdifull innsikt i arbeidet for en grønnere massetransport, som er en ambisjon for oss på både kort og lengre sikt, sier fagsjef for maskin i Feiring, Roar Aaserud. (Foto: Feiring)

Fremtidsrettet

Rental Group har jobbet tett med LiuGong for å sikre at DR50 tilfredsstiller de høye kravene som stilles i Norden. Maskinen har også forsterket kasse og ekstra slitestål for å håndtere den harde steinen og bruken.

– For bransjen representerer dette en stor endring i tiden fremover. De produsentene som er litt fremoverlente får gode konkurransefortrinn med tanke på vesentlig reduksjon i CO_2-utslipp, vesentlig forbedret EPD, samt økonomisk fortrinn, sier Kim Massey, nullutslippsansvarlig i Rental Group.

Han forteller at etterspørselen etter maskinen har vært stor og at de derfor får levert flere i 2025.

– Elektriske hjullastere, elektriske gravere og spesielt elektriske dumpere, kan være meget økonomisk lønnsomt for kunder som flytter mye masse. Spesielt der det kjøres flatt og nedover på grunn av regenereringen som maskinen har mulighet for. Dette fungerer på samme måte som med en el-bil, men mye kraftigere, avslutter Massey. ●

Kjempeløft ved Rikshospitalet

Like før jul løftet Nordisk Fjellsprengning en 12 meter høy og 36 tonn tung fjellblokk ut av byggegropen ved det som skal bli Nye Rikshospitalet på Gaustad i Oslo. Fire dager med wiresaging måtte til for å løsne den mektige steinsøylen.

Tekst og foto: Runar F. Daler – rd@mef.no

Som kjent skal Ullevål sykehus i Oslo legges ned, men først skal det bygges et nytt, stort region- og lokalsykehus på Gaustad, samt et nytt lokalsykehus på Aker. Nye Rikshospitalet, som har en styringsramme på 23,1 milliarder kroner, vil bestå av nybygg på rundt 150 000 kvadratmeter, som skal fungere i en helhet med eksisterende Rikshospital når det åpner i 2031. Sykehuset vil da få et totalt areal på ca. 350 000 kvadratmeter.

Vanntunnel

I skrivende stund er det et stort anleggsområde der Nye Rikshospitalet snart skal reise seg. Først må imidlertid grunnarbeidene utføres, som for eksempel å få nødvendig infrastruktur på plass. Det store, spesielle steinløftet som bildene på disse sidene viser, var nødvendig for å få koblet en vannledning til de nye sykehusbyggene.

– Under her vi befinner oss nå, går det en tunnel hvor hovedvannledningen til sykehuset kommer inn. Og der nede skal det kobles på en ny 600 mm vannledning, som skal ledes til de nye sykehusbyggene. For å få tilgang til den eksisterende hovedvannledningen, måtte vi dermed komme oss gjennom fjellet og ned til tunnelen, forklarer anleggsleder Mats Helland Hansen i Nordisk Fjellsprengning. Bedriften har all sprengning, fjellsikring og wiresaging i forbindelse med grunnarbeideidene for bygg J på det nye sykehuset, som underentreprenør for Consto Anlegg Øst. Byggherre er Helse Sør-Øst RHF.

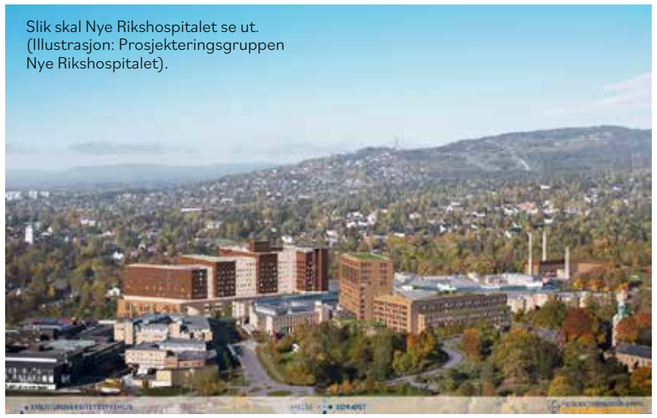

Slik skal Nye Rikshospitalet se ut. (Illustrasjon: Prosjekteringsgruppen Nye Rikshospitalet).

Anleggsleder Mats Helland Hansen i Nordisk Fjellsprengning. I bakgrunnen pågår wiresagingen fremdeles.

Fjellblokka som ble løftet opp er hele 12 meter høy. Den er kileformet, med ca. 1,3x1,3 meter på toppen og 1x1 meter i bunnen, og veier ca. 36 tonn.

Da vi ankom anleggsplassen, nærmet wiresagingen seg slutten, og en kraftig kranbil fra Nordic Crane sto klar til å løfte ut fjellblokka..

Wiresaging

Fjellblokka som ble løftet opp er hele 12 meter høy. Den er kileformet, med ca. 1,3x1,3 meter på toppen og 1x1 meter i bunnen, og veier ca. 36 tonn.

– Det har tatt fire hele arbeidsdager å sage den til, ved hjelp av wiresaging. Hercules Fundamentering, som har hatt all spuntingen inne på anleggsområdet her, har bistått oss med å bore de fire sagehullene, sier anleggslederen.

– Grunnen til at vi benyttet wiresaging og løftet ut hele fjellblokken, var for ikke å risikere komplikasjoner i forbindelse med vanntunnelen og -ledningen under. Wiresagen, som går på strøm, beveger seg mellom 30 og 40 meter i sekundet og trekker med styrke på rundt 50-60 ampere. Diamantene som er festet i wiren med

«Vi kunne også ha sprengt oss gradvis nedover, eksempelvis én og én meter, og gravd ut med kran og håndmakt, men det hadde tatt vanvittig lang tid. Det ville også krevd mye sikring for den som måtte ha jobbet i sjakta.»

Mats Helland Hansen,
anleggsleder i Nordisk Fjellsprengning ›

Fjellblokken er akkurat lagt ned, og de kraftige stroppene løsnes. Senere har den blitt pigget opp og knust til pukk.

hardstål, skjærer i fjellet, og resultatet blir helt jevne, fine flater. Et alternativ til wiresaging kunne vært å benytte sømboring og sprenge oss ned i tunnelen under, men det var såpass dårlig tilkomst til tunnelen at det ikke var hensiktsmessig. Vi kunne også ha sprengt oss gradvis nedover, eksempelvis én og én meter, og gravd ut med kran og håndmakt, men det hadde tatt vanvittig lang tid. Det ville også krevd mye sikring for den som måtte ha jobbet i sjakta. Wiresaging sto dermed igjen som det beste alternativet.

Sikkerhetstiltak

Da Anleggsmaskinen ankom anlegget, nærmet wiresagingen seg slutten og en kraftig kranbil fra Nordic Crane sto klar til å løfte ut fjellblokka. Utfra det undertegnede kunne observere, var hele prosessen smidig og effektiv, og så ut til å gå helt etter planen.

– Ja, alt gikk som det skulle. Vi hadde jo krisemaksimert litt på forhånd, og vi sto i beredskap for å ty til løsninger underveis, dersom noe skulle gå galt. Det vi fryktet mest var at fjellblokka ville dele seg under løftet, for det var en liten sprekkdannelse der. Det er jo litt sprøtt fjell her i Oslo – for det meste er det leirskifer – og det har en tendens til å falle fra hverandre. Vi hadde kjettinger klare, til å holde det sammen, dersom det skulle skje, men det gjorde det heldigvis ikke, forteller Mats Helland Hansen.

– Vi gjorde også mange tiltak for å unngå at det skulle falle småstein og renne vann ned i tunnelen under, og dermed rett ned på vannledningen. Vi benyttet wireforsterket nett, fallsikringsnett samt en fiberduk til å dekke til i tunnelen, og vi hadde også bevoktning nede i tunnelen kontinuerlig under hele prosessen.

> «Det er jo litt sprøtt fjell her i Oslo, og det har en tendens til å falle fra hverandre. Vi hadde kjettinger klare, til å holde det sammen, dersom det skulle skje, men det gjorde det heldigvis ikke.»
>
> Mats Helland Hansen, anleggsleder i Nordisk Fjellsprengning

Pigges og knuses

– Hva skjer med fjellblokka nå?

– Noen av oss hadde en idé om at den kanskje kunne bli bevart og stilt ut i forbindelse med det nye sykehuset, men den skal nok pigges opp og bli knust til pukk, så massene kan gjenbrukes, avslutter anleggsleder Mats Helland Hansen med et smil. ●

Ubegrenset data på raskt og trygt mobilnett fra Telenor

Velger du abonnementene Frihet for alle dine kollegaer, får du SafeZone og Aktiv Bruker inkludert. Frihetsabonnementene gir deg ubegrenset data og forutsigbarhet på kostnader. Du går aldri tom for data og kan surfe trygt på mobilnettet uten å måtte koble deg på usikre WiFi-nett. Logg inn på MEF sin nettside og se avtale.

Stephan Karlsen (t.h.), prosjekt- og anleggsleder hos U.Reist, og Magnus Andreassen, salgsansvarlig hos Rental Group, foran den kabelelektriske Liebherr-graveren som er én av flere utslippsfrie maskiner på prosjektet med å rehabilitere Lilleborg skole.

Anleggsgartnerselskapet U.Reist er UE for Backe Stor-Oslo AS på prosjektet, og utfører grunn- og utomhusarbeider.

Rehabiliterer 127 år gammel skolegård

Sted: Oslo

Lilleborg skole på Torshov i Oslo ble grunnlagt i 1898. Den gang het byen fortsatt Kristiania. Nå gjennomgår skolen en totalrenovering, i regi av Backe Stor-Oslo AS. Anleggsgartnerselskapet U.Reist er underentreprenør, og utfører grunn- og utomhusarbeider.

Tekst og foto: Njål Hagen – nh@mef.no

Lilleborg skole er en barneskole (1.–7. trinn) på Torshov, nord i indre by i Oslo. Skolen ble grunnlagt i 1898 og flyttet da inn i en nyoppført bygning i Torshovgata 9, tegnet av arkitekten Holm Munthe.

Opprinnelig besto skolen av et treetasjes undervisningsbygg, vaktmesterbolig og en gymnastikkbygning. Skolen ble utvidet med et nytt undervisningsbygg i 1917, og i 1985 fikk skolen ny gymsal.

Fengsel i kjelleren

Under andre verdenskrig var skolen rekvirert og ble brukt som tysk kaserne. Her var det også lager og utlevering av flymateriell. Det ryktes også at det var fengsel i kjelleren i krigsårene.

Lilleborg skole består av totalt av fem bygg, blant annet hovedbygning, gamle gymsal, vaktmesterbolig og anneks, og med et samlet bruttoareal på cirka 8600 kvadratmeter. Fire av bygningene er bygget mellom 1898 og 1917, og disse er gul-listet av Oslo kommune. I tillegg er det flere originale utomhuselementer, som smijernsgjerder/porter, murer og statue.

Utomhus

Under oppussingen av skolen vil alle innvendige lette konstruksjoner fjernes, slik at kun fasade og bærevegger står. Deretter skal en ny og moderne skole etableres innenfor den ærverdige og gamle fasaden.

– Lilleborg skole er en flott, klassisk byskole, og for oss er det en verdi i seg selv å sikre at skolen skal få være til glede for elever og lærere i mange nye år. Når vi er ferdige har skolen fått nye vinduer, en total innvendig rehabilitering, et komplett nytt teknisk anlegg og forurenset masse i skolegården er fjernet og erstattet med et nytt utemiljø, uttalte Arne Landmark, daglig leder i Backe Stor-Oslo i en melding i forbindelse med kontraktsinngåelsen.

Utbedring av teknisk anlegg innebærer å etablere 17 energibrønner og skifte ut alt av ventilasjon i skolebygget. Utover utskifting av vinduer og teknisk

U.Reist har leid inn to mindre hjullastere på prosjektet - Giant G2200E (2,2 tonn) og Volvo L25 (5 tonn).

FAKTA

U.Reist ble stiftet i 2019 etter at gründer Andreas Capjon jobbet som Bybonden i Oslo og opplevde hvor fantastiske sosiale byrom som oppstår hver gang man inviterer byfolk til å være med å dyrke mat i byen.

I 2020 kom Felleskjøpet AGRI inn som hovedaksjonær i selskapet, da selskapet skulle ta på seg større utomhuskontrakter. Siden den gang har U.Reist bygget komplette utomhus på store prosjekter, som Nord-Europas største spiselige tak på Økern portal og komplett utomhus på Construction City.

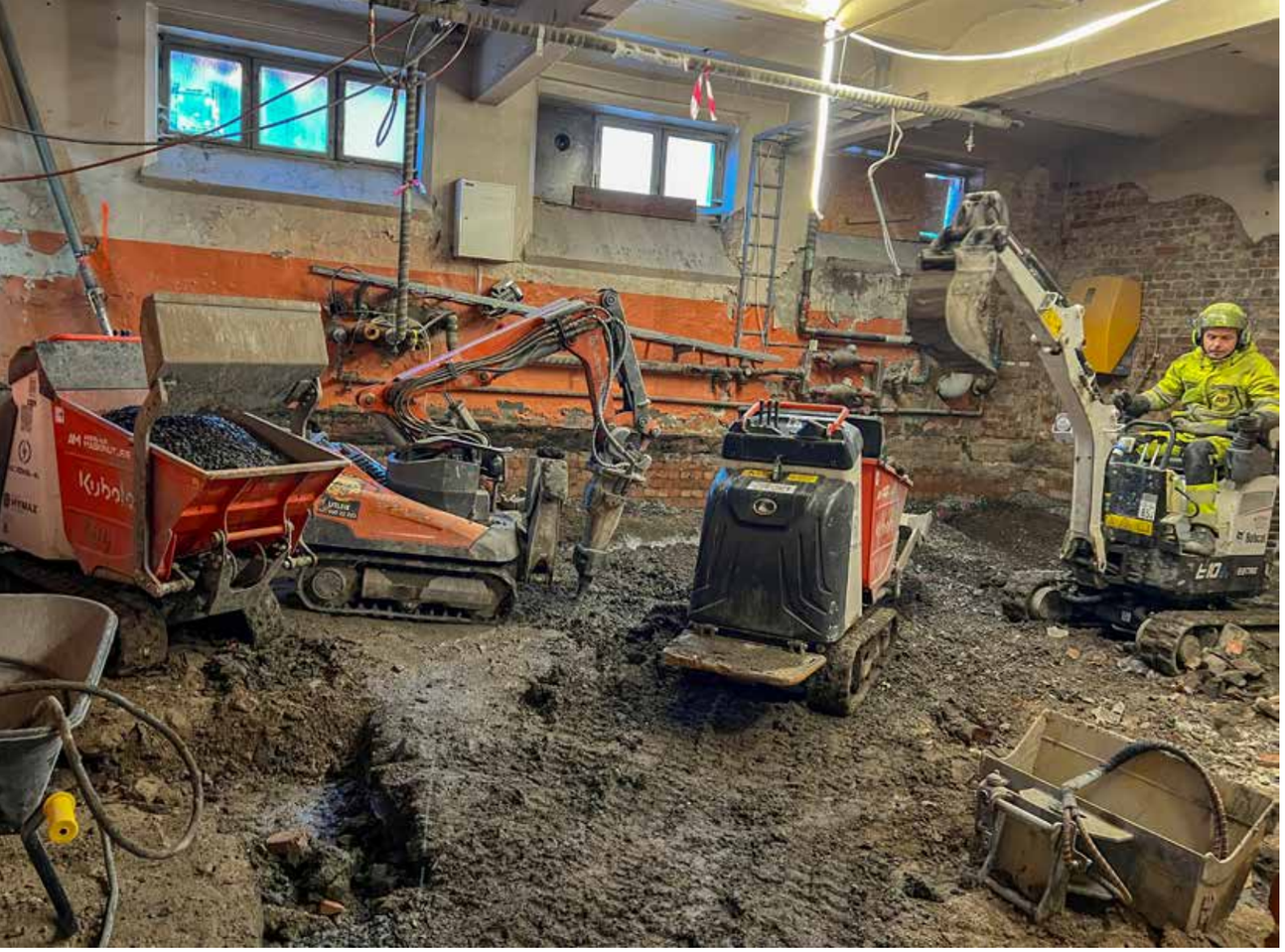

Flere av bygningene er bygget mellom 1898 og 1917, og alt er fredet. Alle maskiner på prosjektet skal være utslippsfrie og gir blant annet et godt arbeidsmiljø for de som jobber med maskiner innendørs. Kjelleren på skolen skal ha blitt brukt som fengsel av nazistene som rekvirerte skolen under andre verdenskrig.

Det er begrenset med plass når man jobber på et stort prosjekt mellom Ring 2 og Ring 3 i Oslo, men det er gjort plass til to hurtigladere som brukes til å lade store og små el-maskiner.

anlegg, skal den gamle rektorboligen refundamenteres, et anneks skal forsterkes og en trafostasjon skal få ny plassering.

Arbeidet ble påbegynt sensommeren 2024, og ferdigstillelse er etter planen oktober 2026. Kontraktsummen Backe Stor-Oslo AS signerte for er på 368 millioner kroner. I denne summen ligger også jobben U.Reist utfører utomhus.

Utslippsfritt anlegg

Vi møter Stephan Karlsen, prosjekt- og anleggsleder hos U.Reist, og Magnus Andreassen, salgsansvarlig hos Rental Group, en kjølig desemberdag i skolegården på det som skal bli «nye» Lilleborg skole.

Her summer det i elektriske maskiner, og det er ikke én eneste maskin med forbrenningsmotor å se eller høre på den delen av anleggsområdet vi befinner oss. Oslo kommune har nemlig som mål at bygge- og anleggsvirksomheten i Oslo skal være utslippsfri i 2030, og fra i år skal bygge- og anleggsarbeider på oppdrag for Oslo kommune gjennomføres utslippsfritt. Lilleborg skole skal leveres i tråd med denne målsettingen. Det gjelder både transport av masser til og fra byggeplass, og maskiner som benyttes på byggeplassen.

– Dette er et unikt prosjekt for oss. Alle bygg er vernet, det samme er trærne rundt om i skolegården. Oppdraget vårt består blant annet av grunnarbeid med forflytting av 10 000 tonn masser og oppgradering av all VA. All stein og granitt som fantes på området før vi begynte, skal gjenbrukes. Det gjelder for øvrig for alle masser. Alle våre maskiner på prosjektet er elektriske, enten med batteri eller med kabel, og all massetransport gjøres med lastebiler som kjører på gass, sier Karlsen.

Tidlig med i prosjektet

Det er vedrørende maskinparken Magnus Andreassen også er med denne dagen. Han og Rental Group sørger for at U.Reist kan gjennomføre prosjektet uten utslipp. Alle maskinene er nemlig leid gjennom Rental Group.

– Vi har samarbeidet på flere prosjekter, og har lært hverandre å kjenne etter hvert. U.Reist inviterte oss inn tidlig i prosjektfasen slik at vi kunne rådføre hverandre, noe vi er veldig glade for. Da er det veldig mye enklere å planlegge hvordan maskinparken skal være for å gjennomføre prosjektet på best mulig måte, sier Andreassen. Han forteller at på dette prosjektet var det nok strøm tilgjengelig i området, og at hovedentreprenør Backe Stor-Oslo AS hadde tilrettelagt for utslippsfri anleggsplass fra starten av.

Blant de første maskinene U.Reist tok i bruk på prosjektet var to Cat 310 Z-line (12 tonn). De to første månedene var dette de to største el-maskinene på prosjektet. Helt til månedsskiftet september-oktober, da en kabelelektrisk Liebherr LH26 (ca. 26 tonn) ble levert inn på tomta. Liebherr-graveren er utstyrt med en kabeltrommel med 60 meter kabel. Noe som ifølge Karlsen passer veldig bra, da prosjektet er 67 meter langt.

– Vi er veldig fornøyde med Liebherr-graveren, og maskinføreren gir uttrykk for at han trives veldig godt bak spakene, sier Karlsen. I tillegg til Cat- og Liebherr-graverne har de to batterielektriske hjullastere - Volvo L25 (5 tonn) og Giant G2200E (2,2 tonn).

Skolens fasade ut mot Torshovgata.

Massebalanse

Så langt i prosjektet har det, ifølge Karlsen, vært mest oppgraving og fjerning av gamle utomhusmaterialer og -masser. Som nevnt skal så mye som mulig gjenbrukes, og det er tilnærmet massebalanse i prosjektet. Rundt om på det som etter hvert skal bli en ny og flott skolegård, med nye lekeapparater og arealer hvor elevene kan utfolde seg, er det tydelig at det er en god stund til prosjektet skal stå ferdig. Det er riktignok lagt ned mange meter med rør og ledninger til vann og avløp, og flere kummer er på plass.

Det skal bores 17 stk. 300 meter dype energibrønner. Jobben skal utføres av Aarsleff Fundamentering & Boring.

Ifølge Stephan Karlsen har nullutslippsprosjektet gått som planlagt og uten de helt store overraskelsene. Så får vi, for både entreprenør og byggherre, håpe at det fortsetter, men det vil vel ikke komme som noen overraskelse om «noe» dukker opp. Det er tross alt en 127 år gammel skole og skolegård som skal oppgraderes til dagens standard, og med en forventet levetid på mange tiår. ●

– Store fordeler med utslippsfrie byggeplasser

Skoveng Gruppen ønsker å bidra til økt kunnskap om alle fordelene med utslippsfrie byggeplasser. Det er mye mer enn «bare» reduksjon av globale klimagasser! Det skriver Lars Chr. Steen i dette leserinnlegget.

Av: Lars Chr. Steen, daglig leder i Asle Skoveng Kranservice AS – anleggsmaskinen@mef.no

På tide å sette søkelys på alle fordelene med utslippsfrie byggeplasser! Nå er det 2025, og Storbyerklæringen har trått i kraft. Offentlige byggherrer er pålagt utslippsfrie byggeplasser. Oslo og andre storbyer i Norge har siste fire år vært tydelig på at denne omstillingen skulle tre i kraft 1. januar 2025. Likevel er det flere som nå plutselig uttaler seg kritisk til endringen.

For Skoveng Gruppen er det derfor viktig å bidra til økt kunnskap om alle fordelene med utslippsfrie byggeplasser. De er mye mer enn «bare» reduksjon av globale klimagasser! Storbyerklæringen er en etterlengtet gave for alle som bor og jobber nær byggeplasser i Oslo. Lokal luftforurensing, støy og lukt på byggeplasser merkes godt av naboer, butikker/restauranter, arbeidere og forbispaserende. Disse vil nå oppleve umiddelbar bedring av lokal luftkvalitet, redusert støy og luktfritt miljø i, og rundt byggeplassene.

Ny kunnskap

Mange tror fortsatt det er for dyrt å velge utslippsfrie anleggsmaskiner. Noen tror også maskinene jobber tregere eller trenger hyppige ladepauser. Det er ofte feil.

Mange utslippsfrie anleggsmaskiner jobber hele arbeidsdager uten behov for ladepauser. Noen kan i tillegg koble seg på ordinær byggestrøm og arbeide 24/7 om nødvendig. Grunnet lavere driftskostnader med elmotorer, er det i mange tilfeller ikke dyrere enn gamle diesel-monstre. Skoveng Gruppen reduserte allerede i fjor prisene på utslippsfrie mobilkraner, slik at de er like «billige» som de gamle forurensende maskinene.

Seriøse aktører

Takket være mange seriøse og fremtidsrettede aktører, er det relativt god tilgang på utslippsfrie anleggsmaskiner i dag. Flere kommer fortløpende på banen grunnet påbudet. Dette bidrar til mer konkurransedyktige priser for utslippsfrie byggeplasser.

Skoveng Gruppen var først ute med hjulgående mobilkran som arbeider på strøm. I dag har selskapet en hel flåte av utslippsfrie mobilkraner, mobile selvreisende tårnkraner, varebiler og gaffeltrucker. Uten at det påfører kundene dyrere prosjekter. ●

Lars Christian Steen, daglig leder i Asle Skoveng Kranservice AS. (Foto: Skoveng Gruppen)

Gudrun Berg Hansen overtok som Volvo Maskin-sjef mandag 6. januar.

Ny toppsjef hos Volvo Maskin

Med både mann og sønn i anleggsbransjen blir temaet ofte maskiner når familien til Volvo Maskins nye administrerende direktør Gudrun Berg Hansen (56) samles. Mandag 6. januar overtok hun sjefsjobben etter Arne Knaben, som når pensjonsalder i løpet av året.

Berg Hansen overtok sjefsjobben etter Arne Knaben, som går av med pensjon til høsten.

Tekst og foto: Njål Hagen – nh@mef.no

Volvo Maskin er Norges største maskinforhandler, med et salg på vel 1000 maskiner per år og en omsetning på over fire milliarder kroner. Gudrun Berg Hansen blir selskapets femte administrerende direktør siden etableringen i 1983. Hun blir også første kvinne til å innta en slik lederstilling blant de største maskinforhandlerne i Norge.

Motocross og kosmetikk

Berg Hansen kommer fra kosmetikkbransjen, hvor hun blant annet bygget opp en norsk organisasjon fra én til hundre ansatte, og med 500 millioner i omsetning.

– De siste 28 årene har jeg vært i kosmetikkbransjen, men skillet mellom bransjene er ikke så stort som det kan virke. Kosmetikkbransjen er «hard core» kommersiell teft, man må ha god kunnskap om forhandlingsteknikker og evne til å bygge merkevare, sier Berg Hansen, da vi møter henne og resten av ledergruppen ved Volvo Maskins nye hovedkontor i Drøbak.

Det er ikke mer enn snart tolv timer siden hun begynte i jobben, men med både mann og sønn som er maskinførere, og flere i vennekretsen som er tilknyttet anleggsbransjen, forteller Berg Hansen at hun kjenner bransjen ganske godt. Mannen Trond og sønnen Robin er begge ansatt hos MEF-medlem Skollerud Anlegg AS, og kjører selvfølgelig Volvo-gravere.

– Første gang jeg var på date med mannen min skulle vi på kino, og han hentet meg i en Volvo 120 hjullaster, sier hun. På fritiden har hun drevet med sports- og redningsdykking, og hele familien driver med motorsport og da spesielt motocross.

– Jeg startet min karriere som stuer i SAS på Fornebu og ble raskt lagleder for 16 menn. Det som skjedde var at jeg, som første kvinnelige stuer, fikk tillatelse av Janne Carlzon (daværende konsernsjef i SAS, red.anm.) om å få mitt eget toalett. Det var det eneste som ble lagt til rette, ellers så måtte jeg klare meg selv. Noe jeg er glad for, sier Berg Hansen.

Søkte annen stilling

Berg Hansen søkte egentlig på en annen stilling i Volvo Maskin. Hun tok kontakt med Arne Knaben da stillingen som servicemarkedsdirektør dukket opp, og etter en lengre samtale søkte hun stillingen. Etter noen runder gikk hun og Morten Dyrberg videre og ble sendt til Volvo i Eskilstuna for videre vurdering. Volvo Maskin fikk beskjed om at Dyrberg passet best til denne stillingen, men at de burde gå videre med Berg Hansen som etterfølgeren til Arne Knaben.

– Jeg har en lederstil hvor jeg er opptatt av å bygge team. Jeg er også opptatt av å gi en tydelig retning for å få jobben gjort og å være effektiv, men ingen detaljstyring. Det som fungerer i dag skal få fortsette å fungere og det blir veldig spennende å være med på de neste stegene med den flotte ledergruppen vi har i Volvo Maskin, sier Berg Hansen.

Hun lover en rolig start, og skal bruke tiden fremover til å bli kjent med kollegaer både ved hovedkontoret i Drøbak og rundt om i landet. ●

Historisk dårlig maskinsalg

Maskinsalget fjerde kvartal i 2024 ble nok et historisk dårlig kvartal, og isolert sett falt nysalget av anleggsmaskiner med hele 28 prosent. Totalsalget for hele året endte med en nedgang på 22 prosent.

Tekst: Njål Hagen – nh@mef.no

Det ble i 2024 solgt 3580 nye anleggsmaskiner i Norge, mot 4590 i 2023.

Dette gir oss en samlet nedgang på 22 prosent i nysalget av anleggsmaskiner i Norge for året. Tilbakegangen gjelder alle underkategorien, men vi ser at tilbakegangen er minst på hjullastere og teleskoptrucker. For de andre store gruppene er det en mer betydelig tilbakegang med 27 prosent på gravemaskiner på belter og 29 prosent på minigravere, uttaler Tone Lindberg Grøstad, direktør i Maskingrossisternes forening (MGF).

Gravemaskiner

Gravemaskiner på belter er den største undergruppen i anleggsmaskinstatistikken, og nedgangen i fjerde kvartal isolert er på 40 prosent mot 2023.

For året 2024 er det en liten vekst i klassen mellom 8 og 11 tonn (3 prosent). Ellers er det tilbakegang i alle vektklasser og spesielt på de store kategoriene 24 til 28 tonn (-45 prosent) og 28 til 33 tonn (-31 prosent). For de største maskinene (over 50 tonn) har det for 2024 vært en tilbakegang på 59 prosent. For gravemaskiner på hjul ble nedgangen på 35 prosent. Det ble totalt solgt 267 gravemaskiner på hjul i 2024.

For 2024 er det totale nysalget av nullutslippsgravemaskiner over 8 tonn 83 maskiner, tilbake fra 126 i 2023. Tilbakegangen for denne maskinkategorien ender dermed på 34 prosent.

Hjullastere

For året totalt falt nysalget av hjullastere med 3 prosent fra 1075 maskiner i 2023 til 1042 i 2024. Antall hjullastere er i 2024 for første gang omtrent på linje med gravemaskiner på belter, og det er dermed den nest største underkategorien. I 2023 utgjorde hjullasterne 23,4 prosent av det totale anleggsmaskinsalget, mens i 2024 økte denne til 29,1 prosent.

I 4. kvartal ble det solgt 16 nullutslippshjullastere under 60hk, som er en sterk oppgang fra samme kvartalet i 2023 hvor det kun ble solgt 4 maskiner. For 2024 er det likevel en nedgang i antall solgte nullutslippsmaskiner i denne kategorien fra 51 maskiner i 2023 til 48 i 2024.

Tone Lindberg Grøstad, direktør i Maskingrossisternes Forening. Foto: MGF

Minigravere

Også salget av minigraverne har en tilbakegang i 2024, og endte 29 prosent lavere enn i 2023.

I 4. kvartal ble det solgt 15 nullutslippsminigravere, som er en sterk økning fra 5 maskiner i samme kvartal i 2023. Etter veldig svake salgstall i andre og tredje kvartal, ender 2024 med én maskin mindre solgt enn i 2023.

«Status quo» for nullutslipp

Nullutslippsandelen økte i fjerde kvartal til 4,5 prosent, som er en økning fra 3,68 prosent etter tredje kvartal. Totalt sett endte nullutslippsandelen for alle anleggsmaskiner på samme nivå som i 2023.

MGF har registrert en økende interesse for tall knyttet til nullutslippsmaskiner og andel av nysalget. De har derfor utarbeidet en egen oversikt som viser utviklingen av nullutslippsandel av nysalget for alle maskintyper fra 2019.

– Vi ser at nullutslippsandelen av nysalget av anleggsmaskiner i Norge ikke øker fra 2023 til 2024, til tross for at det er et av de viktige områdene for å kutte i ikke-kvotepliktige utslipp fra bygge- og anleggsbransjen, uttaler Tone Lindberg Grøstad.

Miljødirektoratet påpekte i Klimatiltak i Norge mot 2030: Oppdatert kunnskapsgrunnlag om utslipp, reduksjonspotensial, barrierer og mulige virkemidler, at uten styrkede virkemidler vil andelen elektriske maskiner solgt til bygge- og anleggsbransjen videreføres på rundt 4 prosent av totalt antall solgte maskiner.

– Vi ser at Enovas program for å kutte utslippene i bygge og anleggsbransjen knyttet til maskiner, ikke har vært styrket etter rapporten kom ut. Oversikten over tilskudd i 2023 og 2024 viser at det i 2024 har vært en nedgang i tildelingen med 11 prosent fra MNOK 342,4 i 2023 til MNOK 304 i 2024. Det er tildelt investeringstilskudd til 23 prosent flere maskiner i 2024, mens støtten per omsøkte maskin er redusert med 28 prosent. Dette tyder på at det er flere små maskiner med mindre utslippskutt, som har blitt tildelt tilskudd siste året. Dette vil trolig forsterke nedgangen man har sett i salget av nullutslippsgravemaskiner (over 8 tonn) også i året som kommer, uttaler Lindberg Grøstad.

Prognose

Ifølge MGF var det allerede ved inngangen til 2024 meldt om forventet stagnasjon eller nedgang i nysalget av maskiner i 2024, men nedgangen har vært sterkere enn forventet. Mye knyttes til usikkerhet i markedet, kronekurs og dyrtid.

– De fleste av våre medlemmer melder nå at de mener at bunnen er nådd, eller nås i løpet starten av 2025. Det er forventet at vi får en svak vekst fra 2. eller 3. kvartal målt mot 2024, men at det fortsatt ikke vil være en sterk vekst før byggeaktiviteten tar seg opp. Global uro og usikkerhet vil fortsatt påvirke markedet, og vi følger utviklingen gjennom første kvartal, avslutter Tone Lindberg Grøstad.

Ny oppdatert prognose fra MGF kommer i midten av april.

Periodisk tabell

	2020				2021				2022				2023				2024			
	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4
Hjullastere	188	197	231	296	260	242	245	305	214	235	238	224	257	260	187	371	242	249	208	343
Beltelastere	0	0	0	0	0	-4	-4	-4	0	0	0	1	0	0	0	0	2	1	10	5
Dozere	11	5	7	8	4	10	3	7	4	6	7	3	5	13	12	15	7	14	4	6
Veihjulere	4	3	7	1	4	7	1	4	4	3	11	5	3	8	7	20	5	3	1	2
Dumpere hjulstyrte	2	4	2	12	8	6	3	15	2	6	7	14	25	10	9	9	18	16	0	2
Dumpere rammestyrte	29	24	33	10	21	31	43	51	18	23	28	42	32	62	19	23	13	25	15	35
Minigravere belter	134	331	223	203	159	375	209	201	207	308	221	169	217	292	188	159	115	221	138	116
Gravemaskiner belter	277	403	346	375	270	503	359	450	304	527	369	358	335	417	364	393	253	357	261	237
Minigravere hjul	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0
Gravemaskiner hjul	62	78	78	67	39	61	61	68	67	73	88	106	56	130	110	112	62	80	63	62
Gravelastere hjulstyrte	0	1	-1	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1
Gravlastere rammestyrte	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Teleskoptrucker	14	10	28	18	23	14	19	24	20	26	12	36	47	27	28	12	35	27	32	14
Teleskoptrucker rendtsv.	4	5	5	4	4	8	4	8	6	9	10	5	9	7	4	-5	4	2	7	2
Avfallskompaktorer	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Kompaktlastere skidstyrte	5	20	15	14	8	17	18	5	6	10	8	13	14	19	8	7	9	11	12	8
Tandemvalser/Asfaltvalser	25	32	3	32	10	54	13	6	13	38	34	12	20	21	23	12	12	21	16	11
Kombivalser	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Valsetog/Anleggsvalser	12	26	24	13	11	32	17	16	20	51	19	22	15	38	22	29	14	38	10	6
Stærkke valser	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Skjøn valser	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Håndholdte valser	0	1	-1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Asfaltutleggere	21	5	5	-3	6	10	8	2	15	20	7	2	10	16	3	6	5	22	5	0
Minidumpere	25	48	35	13	23	59	16	10	15	46	13	21	21	36	18	22	26	21	13	4

Oversikten viser kvartalsvis salg av de forskjellige maskintypene de fem siste årene. Tabell: MGF

Blanke ark og nye muligheter

Vi i Anleggsmaskinen ønsker «å lodde» stemningen i markedet. Derfor tok vi også i år kontakt med maskinimportørene og stilte fem spørsmål om blant annet fjorårets resultat, og hvilke tanker de gjør seg om 2025. To maskinleverandører har valgt å ikke svare på våre spørsmål.

DE FEM SPØRSMÅLENE:

1: Hvordan ble 2024 i forhold til forventingene?
2: Hvor mange nye maskiner solgte dere i 2024 (Med dette menes maskiner som ble fakturert ut)?
3: Hvor mange brukte maskiner solgte (fakturert) dere i 2024?
4: Hvilke forventinger har dere til 2025 (eget salg og totalmarked)?
5: Nye modeller/andre nyheter i 2025?

Per Erik Pedersen, direktør salg og drift i Hesselberg AS.

HESSELBERG AS

1: 2024 ble bra for oss, veldig bra frem til august og litt tråere på slutten. Totalen ble ok i forhold til at markedet gikk mye ned.
2: Vi solgte 237 anleggsmaskiner.
3: Vi solgte 167 brukte anleggsmaskiner.
4: Vi har en forventning i å øke vår andel, og at markedet blir litt tråtti i Q1 med en stigning utover året.
5: Vi lanserer ny hjullaster WA 485 nå i januar, og så vil det komme mye spennende på gravemaskinsiden utover året.

Håkan Nyhaugen, daglig leder Liebherr-Norge AS.

LIEBHERR-NORGE AS

1: 2024 var et spennende år. Vi klarte å øke markedsandeler i et tøft marked.
2: Vi solgte 137 nye maskiner.
3: Vi solgte 76 brukte maskiner.
4: Vi forventer fortsatt et utfordrende marked, men med en oppsving i andre halvår.
5: Vi ser en betydelig økning i etterspørsel etter elektriske maskiner, og jobber med fabrikkene for et større dedikert volum. Ny satsing på nye markeder som marine og offshore skal være med på å øke Liebherrs markedsandeler.

ENTRACK AS

1: Omsetningen økte til 715 millioner, men resultatet er ikke klart for 2024.
2: Vi solgte 240 nye maskiner fordelt på våre fire merker.
3: Salget av brukte maskiner endte på 130 enheter i 2024.
4: Vårt mål er å øke salget av nye maskiner med ca. 25 prosent. Vi planlegger for aktivitet i alle våre områder over hele landet, og med spesielt fokus på maskiner som kom fra H & H Maskin. Vi forventer at totalmarkedet får litt mer fart etter første kvartal, men det er behov for flere positive signaler fra markedet.
5: Det er ingen store nyheter på maskinsiden akkurat nå, men vi kommer til å fortsette med å satse på elektriske maskiner fra Kramer.

Michael Hällström, daglig leder Entrack AS.

HYMAX AS

1: Vi følger markedet og er ca. 20 % ned i forhold til budsjett og 2023. Nedturen ble vesentlig større enn forventet, men nå er «ryddejobben» gjort slik at lagrene og leveringstider er normale igjen.
2: 326 nye
3: 217 brukte
4: Vi forventer en oppgang på 5 -10 prosent. En cocktail av rentenedsettelse i mars, valgflesk før sommeren og litt positiv «Trump effekt», så har vi trua på at det kommer en positiv endring ved sommertider.
5: Vi vet at produsentene vil vise frem flere nyheter på Bauma og de er flinke til å ikke røpe for mye før messa.

Glenn Mellegaard, daglig leder Hymax AS.

NASTA AS

1: Det ble tidlig åpenbart at 2024 ville bli et turbulent år for anleggsmaskinbransjen, og budsjetter/ambisjoner måtte revideres. Imidlertid ble det en økning i aktiviteten i 2. halvår (spesielt Q4), slik at Nasta kom ut et sted mellom budsjettet og den nedjusterte prognosen for året.
2: 409 nye maskiner.
3: 276 brukte maskiner.
4: Vi forventer et forbedret marked, spesielt etter den forventede rentenedsettelsen i mars 2025. 5-10 prosent økning i fakturerte maskiner i forhold til 2024 (totalmarkedet og Nasta).
5: En 35-tonns korthekk gravemaskin og to elektriske maskiner på tampen av 2025 er det vi vet om. Hitachi er litt hemmelighetsfulle før Bauma, men vi vet det vil bli introdusert ny(e) modell(er) der.

Tom Johansen, administrerende direktør i Nasta AS.

ROSENDAL MASKIN AS

1: Omtrent som forventet, med omtrent samme omsetning som 2023, men med forbedret resultat.
2: 160 nye maskiner.
3: 60 brukte maskiner.
4: Forventer at totalmarkedet går opp, kanskje opp mot 10 prosent, men tenker at det meste av økningen kommer i 2. halvår. Forventer også at Rosendal Maskin øker, og har forventninger til en fortsatt vekst på elektriske maskiner.
5: Venter nyheter på Bauma, blant annet oppgraderinger på Develon-gravere, og håp om flere elektriske modeller.

Tor Anders Høgaas, daglig leder Rosendal Maskin AS.

Dagfinn Sand, salg- og markedsdirektør i Pon Equipment AS.

PON EQUIPMENT AS

1: 2024 ble et år med blandet fokus. Vi trodde ikke nedturen ville komme til å bli så lang, men vi opprettholdt høy aktivitet, ikke minst på dele- og servicesiden som økte med 15 prosent. Pon Rental og Pon Power gikk veldig bra, og totalt for selskapet endte bunnlinjen på over budsjett.
2: Vi solgte 684 nye maskiner.
3: Vi solgte 340 brukte maskiner.
4: For inneværende år så tror vi at det kommer til å snu i mai, men at det blir «smalhans» frem til da. Ser man på årene 2013-2024, men tar vekk ett koronaår, er gjennomsnittet for totalmarkedet på 4400 maskiner per år. Vi tror at 2025 blir litt lavere enn dette, og ender på 4000 maskiner. Dette er likevel en stor økning fra 2024, og vi tror på samme prosentvise økning for oss.
5: Det vi vet om er at det kommer to nye el-maskiner fra Caterpillar – graveren 320 og hjullasteren 906. Vi har en batterielektrisk Cat 950 (20 tonn) hjullaster ute på test hos norske kunder. I og med at Zeppelin har kjøpt Pon, så skifter vi navn i løpet av året.

David Kristianslund, salgsdirektør i Volvo Maskin AS.

VOLVO MASKIN AS

1: Fjoråret ble et litt rolig år, helt i tråd med forventninger og budsjett.
2: Vi fakturerte 1093 nye maskiner, som er en del lavere enn nivået vi har hatt de senere årene. For vår del er dette samme nivå som vi hadde i årene 2012 til 2014, mens vi på det høyeste i 2019 var oppe i 1459 maskiner på ett år.
3: Vi solgte 671 brukte maskiner. Andelen brukt er høyere enn vanlig, noe som er en naturlig konsekvens av et svakt marked.
4: Vi forventer at 2025 blir omtrent som 2024. Vi tror det blir relativt rolig første halvår, men håper på en økning når vi ser en lysning i markedet for boligbygging utover året.
5: Vi er inne i vårt største lanseringsår på lenge, med en helt ny serie beltegravere, nye rammestyrte dumpere, og flere nye elektriske modeller. Vi gleder oss til å vise og demonstrere de nye maskinene både ved vårt nye hovedanlegg i Drøbak, og ellers i hele landet etter hvert som vi får inn maskinene vi har i bestilling.

Hyllet for «Årets asfaltjobb 2024»

PRISVINNERE: Noen av de totalt 12 medarbeiderne i Veidekke Industris leggelag - med de to basene i midten - som ble hedret med prisen Årets asfaltjobb 2024. Fra venstre: Vegard Paulsen, Sean Aarvik, Thor Arne Rosenblad, Ole Andreas Sellæg og Knut Liheim. Helt til høyre er styreleder i Norsk Asfaltforening, Hilde Heieren.

Prisen for Årets asfaltjobb 2024 ble delt ut torsdag 16. januar på Asfaltdagen i Oslo, foran 300 bransjefolk. Vinneren ble Veidekke Industris leggelag på prosjektet Kjela dammer på Haukelifjellet, ved basene Ole Andreas Sellæg og Thor Arne Rosenblad.

Tekst og foto: Runar F. Daler – rd@mef.no

Styreleder i Norsk Asfaltforening, Hilde Heieren, understreket betydningen av prisen under utdelingen.

– Norsk Asfaltforening inviterer årlig bransjen til å nominere kandidater til Årets asfaltjobb. Hensikten med prisen er å sette søkelys på forhold som bringer asfaltfaget fremover, og ikke minst på det viktige arbeidet som gjøres av de 300 asfaltlagene vi har i Norge. Prisen deles alltid ut under Asfaltdagen, sa Heieren. Norsk Asfaltforening fyller for øvrig 50 år i år.

Utenfor allfarvei

I år mottok Norsk Asfaltforening 12 forslag fordelt på seks ulike kandidater innen fristen 15. desember. Vurderingen av forslagene ble, som alltid, gjort av Veiteknisk Institutt, basert på kriterier som kvalitetsarbeid, sikkerhet, ryddig gjennomføring og godt samarbeid med byggherre.

– Hovedinntrykket til juryen er at alle kandidatene har utført arbeider som de kan være stolte av. Alle kunne vært verdige vinnere og stiller tilnærmet likt, men juryen har denne gangen valgt å løfte fram noen asfalthelter som opererer utenfor allfarvei, og derfor ikke legges så mye merke til. Vinneren er Veidekke Industris leggelag på prosjektet Kjela dammer. Gratulerer så mye med Årets asfaltjobb 2024, sa styreleder Heieren, før vinneren ble applaudert opp på scenen.

Juryens begrunnelse

I juryens begrunnelse, uttales følgende:

«Utførelsen av asfaltkjerner i fyllingsdammer er en egen smal nisje i asfaltbransjen, og krever spesialkompetanse. Foruten å bidra til den tekniske utviklingen av leggeutstyret, har kandidatene fremmet ekspertise og kvalitet i alle ledd og inspirert de yngre i faget. Kvaliteten og effektiviteten på arbeidet ved Kjela dammer viser at dette teamet fortjener prisen.»

STOR INTERESSE: Salen på Hotel Bristol i Oslo var fylt med rundt 300 bransjefolk, da Asfaltdagen gikk av stabelen 16. januar.

Fjøssystemer Bygg er kjent for sine kostnadseffektive bygg med kort byggetid – lagerbygg, redskapshus og industribygg, både isolerte og uisolerte. Våre bygg har en effektiv og kostnadsbesparende konstruksjon med god arealutnyttelse, og vi tilbyr skredderbygde løsninger til fast pris.

Ta kontakt for informasjon, tilbud eller en uforpliktende prat.
Fjøssystemer Bygg, Losnabakkan 50, 2634 Fåvang.
Telefon 02634. E-post: bygg@fjossystemer.no

fjossystemer.no FJØSSYSTEMER

Caterpillar er 100 år i år og det markeres blant annet ved at utvalgte modeller lakkeres i fargen "Centennial gray", til ære for den opprinnelige fargen. (Foto: Caterpillar)

Markerer 100-årsjubileet med grå Cat-maskiner

Cat Limited Edition-maskiner ble nylig avduket for å markere Caterpillars første 100 år. Modellene har fargen "Centennial gray" til ære for den opprinnelige fargen. Flere maskiner er på vei til Norge.

Tekst: Njål Hagen - nh@mef.no

Cat Limited Edition-maskiner nå er tilgjengelige for kjøp gjennom utvalgte Cat-forhandlere over hele verden. I tillegg til den nyeste maskinteknologien som Cat-kunder forventer, har Limited Edition-modellene et spesialtilpasset lakkdesign i fargen "Centennial gray" for å hedre den originale gråfargen på Caterpillars første produkter. Riktignok het den originale fargen "Battleship gray".

– Vi kunne ikke ha nådd denne historiske milepælen uten våre kunder og forhandlere, sier Tony Fassino, president for Caterpillar Construction Industries.

– Siden 1925 har kundene våre brukt produktene og tjenestene våre for å bidra til å forbedre livskvaliteten over hele verden. Limited Edition-maskinene lar kundene våre feire Caterpillars arv samtidig som de fokuserer på arbeidet fremover.

Minneplate

Modellene vil også ha spesielle merker for 100-årsjubileet samt en minneplate i interiøret. Maskinene vil være tilgjengelige i Nord- og Sør-Amerika, Europa, Afrika, Midtøsten og Asia.

– Få selskaper er så heldige å nå dette punktet, og vi vet hvorfor vi har kommet hit. Det skyldes vår historie med innovasjon, og det eksepsjonelle samarbeidet vi har hatt med våre forhandlere og kunder gjennom de siste tiårene, sier Fassino.

Cat Limited Edition-maskinene vil bli vist frem på utvalgte jubileumsarrangementer og messer.

Flere gravemaskinmodeller blir også å få i jubileumsfargen. (Foto: Caterpillar)

Til Norge

Ifølge Caterpillar er det et begrenset antall maskiner tilgjengelig i utvalgte regioner. Det oppfordres til å ta kontakt med din lokale Cat-forhandler for informasjon om tilgjengelighet. Modellene omfatter:

- Kompakte, små og mellomstore hjullastere
- Traktorgravere
- Kompaktlastere
- Kompakte beltegående lastere
- Små og mellomstore dozere
- Mini-, små, mellomstore og store gravemaskiner
- Veihøvler

Vi tok kontakt med den norske Caterpillar-forhandleren, Pon Equipment, og spurte Dagfinn Sand, salgs- og markedsdirektør, om det blir mulig for norske kunder å bestille jubileumsmodeller.

– Ja, dette er maskiner som norske kunder kan bestille gjennom oss. Det er begrenset med maskiner som vi får tilgang til, men det kommer følgende jubileumsmaskiner i Centennial gray: 1 stk. D6XE (solgt til kunde), 2 stk. 906, 2 stk. 908 og 2 stk. 938 (1stk solgt til kunde), var svaret vi fikk av Sand. ●

Det er 100 år siden de første Caterpillarmaskinene ble produsert. De første ble lakkert i fargen "Battleship gray". (Foto: Caterpillar)

Eldriftansvarlig Ingebrigt Loe, hos Bertelsen og Garpestad AS, kan konstatere at de elektriske Sany-dumperne ruver. Så har da også kassen plass til formidable 33-38 m3, eller omtrent fem lastebil-lass. (Foto: Knut Haarvik/Statens vegvesen)

Elektrisk veibygging 70 grader nord

Statens vegvesen tester nullutslippsmaskiner i arktisk klima. Målet er mer kunnskap, mindre utslipp og raskere omstilling av bransjen.

Av: Redaksjonen – anleggsmaskinen@mef.no

Det rister i bakken når rundt 90 tonn med stein, stål og batteripakker dundrer forbi. Uten last veier det elektriske monsteret 37 tonn. I dumperkassen er det plass til fem store lastebillass, eller 50 tonn med stein og grus.

Krevende testlaboratorium

– Vi tror dette er et perfekt testlaboratorium, forklarer byggeleder i Statens vegvesen, Bjørn Roar Mannsverk, i en pressemelding fra etaten.

Målet er å finne ut om det lar seg gjøre å bruke elektriske og batteridrevne maskiner på en effektiv måte, til knusing, opplasting og flytting av store mengder stein- og jordmasser, så langt nord i landet. Laboratoriet han snakker om, er rassikrings- og utbedringsprosjektet mellom Grøtnes og Saragammen, på rv. 94 inn mot Hammerfest. Her på vestsiden av Kvaløya i Finnmark ligger alt tørt land over tregrensa. Gress, lyng og einer er stort sett de høyeste vekstene. Fra om lag 400-meters høyde skrår terrenget bratt ned mot havet, der rv. 94 slynger seg langs fjorden. Det nakne og steile landskapet gjør denne strekningen ekstra utsatt for snøfokk, sørpeskred og steinsprang. Derfor er veien ofte stengt i vinterhalvåret.

– For pasienter det haster med å få frem til Hammerfest og hovedsykehuset i Vest-Finnmark, kan stengt vei være svært kritisk. For næringslivet og de drøyt 13.000 som bor og jobber i Hammerfest kommune er stengt vei både plagsomt og kostbart, påpeker Mannsverk. Derfor bygger Statens vegvesen om denne delen av rv. 94.

STORE LASS: Selv om elmotorene ikke tilbyr mer enn 30 km/t flyttes det store mengder på kort tid når dumperkassen tar 38 m3 masser i hvert lass. (Foto: Johnny Larsen/ Statens vegvesen)

Høyfjellsløsning i fjæra

I tillegg til 5,2 km med ny rassikret og moderne vei, sprenges det ut et åtte meter bredt fresefelt langs store deler av strekningen. Høyfjellsløsningen gjør det mulig å frese bort fokkskavlene før de blir til hinder

KREVENDE VINTER-DRIFT: Terreng og klima med mye fokksnø gjør det krevende å holde rv. 94 til Hammerfest åpen gjennom vinteren. Nå bygges veien om for å bedre fremkommeligheten. (Foto: Ole André Helgaas/Statens vegvesen)

190 cm på strømpelesten blir litt puslete foran de elektriske Sany-dumperne på rv. 94. Fra venstre: byggeleder i Statens vegvesen, Bjørn Roar Mannsverk, anleggsleder i Bertelsen & Garpestad AS, Erlend Eithun og ansvarlig for elektrisk drift hos entreprenøren, Ingebrigt Loe. (Foto: Knut Haarvik/Statens vegvesen)

for trafikken, samtidig som snøryddingen kan utføres uten å stenge veien.

– For å få plass til fresefeltet på innsiden av riksveien må vi sprenge ut ca. 500 000 m3 med stein. I tillegg gjenbruker vi en god del masser fra, og langs eksisterende vei. Vi må med andre ord flytte veldig mye masser, og det bidro til ideen om et testprosjekt for arktisk-elektrisk massehåndtering, forklarer Mannsverk.

Stimulerer til nytenkning

De klimatiske forholdene så langt nord gjør det krevende nok å gjennomføre utbyggingen med vanlige anleggsmaskiner. Snø, kulde og sterk vind tvinger entreprenøren til å stoppe arbeidet i de hardeste vintermånedene. Det var derfor ingen selvfølge at Bertelsen & Garpestad ønsket å være med på dette testprosjektet.

– I utgangspunktet hadde vi nok ikke tenkt oss å bruke elektriske maskiner her, nei. Men skal vi klare den grønne omstillinga, som vi ser komme, er det viktig for oss å lære mer om drifta av anleggsplasser med nullutslipp. Da Veivesenet samlet la inn 8,8 millioner kroner i gjennomføringstilskudd, ble risikoen vår akseptabel, derfor sa vi ja til å prøve ut elektrisk massetransport her oppe. Det forteller anleggsleder i Bertelsen & Garpestad AS, Erlend Eithun.

Ekstra store dumpere

Planen var å bruke leddstyrte dumpere med batteridrift. Men slike maskiner var ikke mulig å få leid da testprosjektet skulle starte. I stedet har entreprenøren leid inn to Sany SKT90E. Selv om disse dumperne er altfor tunge til å kjøres på offentlig vei, fungerte de likevel greit.

– Det er fordi vi kan kjøre dem langs fresefeltet og på fyllinga parallelt med dagens rv. 94. Samtidig har vi ingen terrengkjøring og traseen er flat nok til at vi kommer oss frem selv om det snør kraftig. Det forteller Ingebrigt Loe, som har driftsansvaret av de elektriske dumperne hos Bertelsen & Garpestad AS.

Må klattlade for å være effektiv

Med fulladet batteri kan gigantdumperne på rv. 94 frakte stein i ti timer før de må lades. Det er to timer mer enn produsenten har beskrevet, og skyldes trolig det flate terrenget. Men med tolvtimers skift og krav om effektiv drift, holder det ikke med én lading i døgnet.

– Nei, her måtte vi ta begge matpausene våre til hjelp. Først lader vi en halvtime fra elleve til halv tolv. Da får vi lada ca. 20 prosent. Så har vi pause fra halv fire til fire, og da får vi lada nok til at vi kan kjøre til vi tar kvelden. Og så «tanker» vi opp batteriene i løpet av natten slik at de er fulladet til morgenskiftet, sier Loe.

Casestudie med miljøgevinst

Utprøvingen av massehåndtering med utslippsfrie anleggsmaskiner på rv. 94 er også en casestudie. Her måles og vurderes produktivitet, effektivitet, pålitelighet, utførelsesmetoder, ladebehov og miljøgevinst ved elektrisk drift opp mot kostnader og tidsbruk ved tradisjonell fossil anleggsdrift.

Prosjektledelsen har beregnet at syv testmåneder med el-drift vil redusere dieselforbruket med opp mot 190 000 liter, noe som tilsvarer en reduksjon på over 500 tonn CO2-ekvivalenter. Til sammenligning slipper bygg- og anleggsplasser i Norge årlig ut cirka 854 000 tonn CO2-ekvivalenter, ifølge Statistisk sentralbyrå.

– Det er derfor et mål å samle kunnskap og erfaring om hvilke krav og stimulerende tiltak Veivesenet kan bruke i fremtidige kontrakter, for å bidra til en raskere omstilling i bransjen. Det er kanskje et skritt på veien mot utslippsfrie samferdselsprosjekter, påpeker Mannsverk.

Rv. 94 Mollstrand-Grøtnes skal stå ferdig i november 2025. ●

Hedret med Kongens Fortjenstmedalje

2024 markerte 50-årsjubileet for Hæhre Entreprenør, og Albert rundet 70 år. Tildelingen av Kongens Fortjenstmedalje var en verdig hyllest til en mann som har dedikert sitt liv til arbeid, samfunn og frivillighet.

Tekst: Njål Hagen – nh@mef.no

Her får entreprenør Albert Kristian Hæhre Kongens Fortjenstmedalje av fylkesordfører Tore Opdal Hansen. (Foto: Hæhre)

Torsdag 19. desember 2024 var en dag for historiebøkene. På Clarion Hotel i Drammen ventet 110 venner, familie og anbefalere i all hemmelighet på Albert Kristian Hæhre, som trodde han skulle delta på et lite, intimt julebord, ifølge en melding på akh.no.

I stedet ble han overrasket med en ærefull tildeling av Kongens Fortjenstmedalje for sitt livslange samfunnsengasjement og bidrag til norsk anleggsbransje.

Unik karriere og sterkt samfunnsengasjement

På vegne av H.M. Kongen, var det fylkesordfører Tore Opdal Hansen som stod på scenen og avslørte kveldens store begivenhet. I talen sa fylkesordføreren blant annet:

– Albert Hæhre har vært en pioner i norsk anleggsbransje siden han grunnla Hæhre Entreprenør i 1974, og han har vært en sentral aktør innen innovasjon, delingskultur og sosialt ansvar. Hans engasjement for unge mennesker som faller utenfor det tradisjonelle skoleløpet har blant annet ført til opprettelsen av Fremtidens skole i Vikersund, som har hjulpet over 130 ungdommer inn i arbeidslivet eller videre utdanning.

Albert mottok også en bok som inneholdt selve søknaden og alle anbefalingsbrevene som ble sendt inn til Kongen.

– Jeg vet ikke hva jeg skal si, jeg ble helt satt ut. Men jeg må si tusen takk til dere som er her og dere som har gjennomført denne prosessen. Men dette var litt overveldende, så jeg tror jeg bare må si tusen takk for at dere er her, sa Hæhre, ifølge Bygdeposten. ●

Vinteren er her!

MHC-700

MHT-700

MH-700

Mobil Steamgenerator fra Steamrator Oy Finland

Bestill før vinteren kommer. Tine snø og is før støpning.
Holde anleggstomta isfri. 200 grader steam etter 3-5 min fra start.
Enkel betjening. Alle instruksjoner på norsk.

Kontakt oss for tilbud og leveringstid.

e-mail: haro-a@online.no
web: www.steamgenerator.no

HA. MASKIN AS
HARALD AAS MASKIN AS

Tlf: 902 08 047
Eillef Guttormsensvei 5
3610 Kongsberg

Illustrasjonsfoto: Harald Vingelsgaard

NY DOM:

Mengdeøkninger i driftskontrakter

Frostating lagmannsrett har nylig avsagt en dom om tilleggsvederlag som følge av mengdeøkninger.

Av: Håvard Almås, advokatfullmektig MEF – ha@mef.no

I 2017 vant en entreprenør anbudskonkurranse om vinterved-likehold av veier i Orkdal og omegn. Underveis i driftsperioden varslet entreprenøren om at endrede driftsklassekrav medførte at mengdene i konkurransegrunnlaget var feil.

Driftskontrakten

Kontrakten var basert på NS 8406. Byggherren hadde i konkurransegrunnlaget angitt mengder og enhetspriser. Prisene var stipulert til litt under entreprenørenes forventede selvkost. Tilbyderne konkurrerte på pris ved å tilby rundsummer som skulle dekke egne reelle kostnader og fortjeneste.

Det fremgår av dommen (LF-2024-36571) at både byggherre og entreprenør forut for konkurransen var kjent med at de nye driftskravene ville medføre økt behov for brøyting og strøing.

Problemstillingen

Lagmannsretten skulle avgjøre om entreprenøren hadde krav på vederlagsjustering. Entreprenørens krav var 12,6 MNOK. Partene var enige om at mengdene var regulerbare. Spørsmålet var hvem som skulle ta kostnadsøkningen som ikke var dekket av enhetsprisene.

Entreprenøren mente byggherren hadde risikoen for kontraktens mengder, som ikke var forsvarlig kartlagt. Byggherren, på sin side, anførte at entreprenøren hadde funksjonsansvar for gjennomføringen av ytelsen – og dermed også risikoen for mengdeendringer.

Rettens vurdering

Når det gjelder entreprenørens rett til vederlagsjustering, uttaler lagmannsretten:

NS 8406 punkt 19.1 og punkt 19.4 plasserer ansvaret for uforutsette hendelser i form av vesentlige mengdeendringer hos den som er nærmest til å bære risikoen. Entreprenøren har ikke krav på justering av vederlaget ved enhver vesentlig mengdeendring. Fordelingen av ansvar beror på en «en mer sammensatt vurdering» av hvem som bør bære risikoen for utviklingen.

I stedet for å kun ta utgangspunkt i kontraktstandarden, legger retten her opp til en skjønnsmessig vurdering av hvem som er nærmest til å bære risikoen.

Lagmannsretten kom til at byggherren hadde oppgitt feil mengder i konkurransegrunnlaget, og at feilen skyldtes at byggherren ikke hadde tatt tilstrekkelig hensyn til skjerpede krav til utførelsen. Retten uttaler i den sammenheng:

Med mindre annet er opplyst, vil deltagere i offentlige anbudskonkurranser forvente at byggherren oppgir riktige mengder i konkurransegrunnlaget. Grundige forberedelser og et presist konkurransegrunnlag er generelt viktig for at anbudskonkurranser skal bli så åpne og reelle som mulig.

Resultat

Retten vektla at byggherren var i en unik stilling når det gjaldt kunnskap om konsekvensene av de nye driftsklassekravene. Da denne kunnskapen ikke ble benyttet i utarbeidelsen av konkurransegrunnlaget, medførte det avvik i mengdeangivelsen.

Basert på en sammensatt vurdering av standardbestemmelsene og skjønnsmessige forhold, kom retten til at byggherren var nærmest til å bære risikoen for mengdeendringene.

Entreprenørenes kostnadsøkning som følge av økte mengder, ble beregnet til 47,78 prosent. Retten mente dette var en «vesentlig økning», jf. NS 8406 pkt. 19.1 (4). Tilleggsvederlaget ble imidlertid redusert med 50 prosent, da retten anså at entreprenøren selv bar risikoen for endringer som skyldtes vær og eget driftsopplegg. Resultatet for entreprenøren ble dermed vederlagsjustering på 5,6 MNOK. ●

VINTER-BILDE FRA MO I RANA!

I konkurransen fra utgave nr. 10-2024 om å ta det beste vinterbildet, ble dette bildet trukket ut som vinner. Det er fra byggingen av den nye flyplassen på Mo i Rana, og er tatt av Kaja Hamland, som er anleggsmaskin-førerlærling på prosjektet for Unimaskin AS. Premie er på vei i posten 😊

MÅNEDENS SUDOKU

LETT

	9	3	2	7	4			5
5			8				9	1
8	6	7	1		9		4	3
		9			1	5	8	6
	1	2			5	4		
3	5	8	6	4	7		1	
4	3				8	6	2	
						1		
9	8	1			2	3	7	4

AVANSERT

			4		6	7		3
		4	8	7				
1		7				6	4	
					5			
			1	6	4	5	8	2
5	2				8			
8			5			4		1
		5				3		
		2		4	7		9	5

Send inn løsningen på avansert sudoku senest 26. februar, på e-post til **anleggsmaskinen@mef.no**, og du kan vinne premie! Merk e-posten «Sudoku 1».

LØSNINGEN PÅ FORRIGE NUMMERS AVANSERTE SUDOKU:

6	8	5	4	7	9	1	3	2
7	3	4	1	6	2	5	9	8
2	1	9	5	3	8	7	6	4
9	2	6	3	4	5	8	7	1
8	5	1	7	2	6	3	4	9
4	7	3	8	9	1	2	5	6
1	9	7	2	5	4	6	8	3
3	4	2	6	8	7	9	1	5
5	6	8	9	1	3	4	2	7

Vinneren, som også mottar vår tøffe termoflaske i posten, ble: Tor Bjarte Børven fra Øystese. Gratulerer!! 😊

NYTT ÅR, NY VITS! (IKKE SVENSKEVITS DENNE GANG)

PS: Vi tar gjerne imot vitser/gåter/morsomme historier fra dere lesere!

I disse regjeringskrisetider, passer det med en vits med litt politisk vri denne gangen:

Lille Ole ønsket seg så inderlig 1000 kroner, og han ba til Gud i ukevis, uten at noe skjedde. Til slutt valgte han å skrive et brev til Gud for å be om 1000 kroner. Postvesenet mottok brevet, som var adressert til «Gud, Himmelen», og besluttet å videresende det til statsministeren.

Statsministeren moret seg over det kreative brevet, og videresendte det til finansministeren med beskjed om å sende gutten penger. Finansministeren syntes 1000 kroner var i meste laget for en liten gutt, så hun sendte 100 kroner.

Den lille gutten jublet da han fikk pengene, og han satte seg sporenstreks ned og skrev et takkebrev til Gud: «Kjære Gud, tusen takk for pengene du sendte meg. Jeg merket meg forresten at du sendte det via regjeringen. De dritt-sekkene trakk 90 prosent i skatt!»

NY FOTO-KONKURRANSE!

Vi prøver igjen med en ny fotokonkurranse. Denne gangen vil vi ha bilder av folka på anleggsplassen! Rett og slett det beste bildet av en eller flere anleggsarbeidere – gjerne med en positiv vinkling.

Send inn ditt bidrag til anleggsmaskinen@mef.no, innen 26. februar, og merk e-posten «anleggsbilde». Vinnerbidraget kommer selvfølgelig på trykk i neste utgave! I tillegg vanker det en fin premie 😊

Anleggs-MASKINEN

BRANSJEOVERSIKTEN

Er du leverandør til bransjen og vil være med i registeret? Ta kontakt med Anita Madshus, e-post: anita@a2media.no, tlf: 901 10 688

Abax AS
3264 LARVIK
Tlf: 22 22 22 99
kundesenter@abax.no
www.abax.no

ABK-Qviller Anlegg
Postboks 64 Vollebekk
Tlf: 23 17 05 20
post@abkqviller.no
www.abkqviller.no/anlegg

Andreas Stihl AS
3202 SANDEFJORD
Tlf: 33420505
info@stihl.no
www.stihl.no

Ankerløkken Equipment AS
1266 Oslo
Tlf: 22 88 12 00
firmapost@ankerlokken.no
www.ankerlokken.no

Banefilter AS
5216 Lepsøy
Tlf: 975 98 058
karsten@banefilter.no
www.banefilter.no

Blinken AS
1621 Gressvik
Tlf: 90 70 11 00
blinken@blinken.no
www.blinken.no

BNP PARIBAS LEASING SOLUTIONS
6010 Ålesund
Tlf: 70 15 40 00
leasing.norway@bnpparibas.com
www.leasingsolutions.bnpparibas.no

Brødrene Dahl
PB 6146 Etterstad,
0602 Oslo
Tlf: 22 72 55 00
post@dahl.no
www.dahl.no

C. Grindvold AS
0976 OSLO
Tlf: 22 82 00 00
firmapost@grindvold.no
www.grindvold.no

CEJN Norden AB
Box 245, 54125 Skövde, Sverige
Tlf: +46 500 477500
info.sweden@cejn.com
www.cejn.se

Cramo AS
Pb. 34 Alnabru,
0614 OSLO
Tlf: 23 37 55 60
info.no@cramo.com
www.cramo.no

Dagenborg Maskin AS
9018 Tromsø
Tlf: 77 60 73 30
post@dagenborg.no
www.dagenborg.no

DRIV energi AS
Postboks 343,
3301 Hokksund
Tlf: 32 75 90 80
post@drivenergi.no
www.drivenergi.no
Facebook og Instagram:
@drivenergi

Eikmaskin AS
Postboks 123,
2021 Skedsmokorset
Tlf: 64 83 73 00
info@osl.agcocorp.com
www.eiksenteret.no

Entrack AS
Framveien 2,
2264 Grinder
Tlf: 62 94 54 40
firmapost@entrack.no
www.entrack.no

Epiroc Norge AS
Postboks 336,
1401 Ski
Tlf: 64 86 03 00
epirocnorge@epiroc.com
www.epiroc.com

Eterni
Tlf: 08462
post@eterni.no
www.eterni.no

Exero AB
Önskan 222,
895 97 Skorped
Tlf: 0046 661 140 880
info@exero.se
www.exero.se

Felleskjøpet Agri
2000 Lillestrøm
Tlf: 03520
firmapost@felleskjopet.no
www.felleskjopet.no

FH Carlsen AS
3234 Sandefjord
Tlf: 92 01 66 67
post@crushing.no
www.crushing.no

Fjerby AS
2020 Skedsmokorset
Tlf: +47 64 80 26 50
firmapost@fjerby.no
www.fjerby.no

Forcit Norway AS
Tlf: 32 85 09 00
post@forcit.no
www.forcit.no

Fredheim Maskin
Tlf: 69 80 88 30
post@fredheim-maskin.no
www.fredheim-maskin.no

Fundamentering AS
7093 Tiller
Tlf: 73 82 26 30
fas@fas.no
www.fas.no

Furnes Jernstøperi AS
2335 STANGE
Tlf: 62 53 83 00
salg@furnes-as.no
www.furnes-as.no

Geomatikk AS
0579 OSLO
Tlf: 810 33 400
firmapost@geomatikk.no
www.geomatikk.no

Gjerstad Products AS
4993 Sundebru
Tlf: +47 37 11 91 00
mail@gjerstad.com
www.gjerstad.com

Grønt Punkt
Postboks 91 Skøyen
0212 Oslo
Tlf: 22 12 15 00
post@grontpunkt.no
www.grontpunkt.no

Gummi-Industri AS
3474 ÅROS
Tlf: 90 55 22 32
post@gummi-industri.no
www.gummi-industri.no

Hardlife AS
5309 Kleppestø
Tlf: 56148000
info@hardlife.no
www.hardlife.no

Heideninreich AS
2021 Skedsmokorset
Tlf: +47 22 02 42 00
firmapost@heidenreich.no
www.heidenreich.no

Hella Maskin AS
3962 Stathelle
Tlf: 35 96 72 72
post@hella.no
www.hella.no

HYMAX AS
Strandsagveien 14
Tlf: 62 33 06 60
hymax@hymax.no
www.hymax.no

If Skadeforsikring NUF
Postboks 240,
1326 Lysaker
Tlf: 02400
www.if.no

Istrail AS
3241 Sandefjord
Tlf: 35 94 87 50
istrail@istrail.com
www.istrail.com

Keddell & Bommen AS
0374 Oslo
Tlf: 22 06 15 00
olje@keddell.no
www.keddell.no

Kiesel Norge AS
1405
Tlf: 64 86 94 28
info@kiesel.no
www.kiesel.no

Komatsu Forest AS
Uthusvegen 18,
2335 Stange
Tlf: 90 17 88 00
info.no@komatsuforest.com
www.komatsuforest.no

Kverneland Energi AS
4353 Klepp Stasjon
Tlf: 51 42 70 00
post@kvernelandenergi.no
www.kvernelandenergi.no

Llentab
0663 Oslo
Tlf: 97707300
post@llentab.no
www.llentab.no

Mathisen Maskin AS
Avd. Sørreisa: Gottesjord,
9310 Sørreisa.
Tlf: +47 915 94 151
arne@mathisenmaskin.no
www.mathisenmaskin.no

MEC-TEC AS
Ingeniør Rybergsgt. 99,
3027 Drammen
Tlf: 33772572
mectec@mectec.no
www.mectec.no

Megger AS
Bjørnstadmyra 7,
1712 Grålum
Tlf: 22280040
post@megger.no
www.megger.no

MG Salg og Utleie AS
Fossegrenda 3,
7038 Trondheim
Tlf: 73 96 26 00
post@mgsalg.no
www.mgsalg.no

Naboen AS
4353 Klepp Stasjon
Tlf: 51 81 03 00
utleie@naboen.no
www.naboen.no

NCGeo AS
1339 Vøyenenga
Tlf: 67 17 75 15
post@ncgeo.no
www.ncgeo.no

Nor Slep AS
PB.1252,
3205 Sandefjord
Tlf: 33 48 93 70
norslep@norslep.no
www.norslep.no

Nordea Finance Equipment AS
Postboks 105,
1325 LYSAKER
Tlf: 21 63 20 00
kundeservice@sgfinans.no
www.nordeafinance.no/bedrift

Nordisk Dekk Import AS
4262 AVALDSNES
www.nidas.no

Nordisk Fjellsprengning
3241 Sandefjord
Tlf: 33 48 95 50
post@nordiskfjellsprengning.no
www.vestfold-fjellboring.no/

Norva 24 AS
6783 Stryn
post@norva24.no
www.norva24.no

Oldroyd AS
Industriveien 1,
3766 Sannidal, Norway
Tlf: +47 35 98 75 50
mail@oldroyd.no
www.oldroyd.no

Orica Norway AS
3400 LIER
Tlf: 32 22 91 00
www.orica.no

Power Tools Norge
Hallenåsen 4
1389 Heggedal
Tlf: 951 74 007
powertools@online.no
www.ptools.se/no

Pumpe-service AS
Tlf: 23 33 84 00
post@pumpe-service.no
www.pumpe-service.no

Rototilt AS
2020 SKEDSMOKORSET
Tlf: 21 01 91 50
info@rototilt.com
www.rototilt.no

Sandvik Norge
2013 SKJETTEN
Tlf: 63 84 81 00
www.rocktechnology.sandvik

Scandia Maskin AS
3039 Drammen
Tlf: +47 32 21 00 50
post@scandiamaskin.no
www.scandiamaskin.no

SK Produkter
1471 Lørenskog
Tlf: 67 97 40 30
info@skprodukter.no
www.skprodukter.no

Smartdok AS
Snømusstien 1, 9512 Alta
Tlf: 904 03 333
norge@smartdok.com
www.smartdok.com

SMP Parts Norge AS
3516 Hønefoss
Tlf: 32875850
norge@smpparts.com
www.smpparts.com/no

Spartveit AS
3261 Larvik
Tlf: 911 26 949
tes@spartveit.no
www.spartveit.no

SSAB Svensk Stål AS
Pb. 47,
1314 Vøyenenga
Tlf: 23 11 85 80
www.ssab.se

Storebrand
Postboks 500,
1327 LYSAKER
Tlf: 22 31 50 50
post@storebrand.no
www.storebrand.no

Strømberg Plast AS
Postboks 3,
2005 RÆLINGEN
Tlf: 64802909
office@strombergs-plast.no
www.strombergs-plast.no

Systemblokk
3804 Bø i Telemark
Tlf: 35 06 00 00
mail@systemblokk.no
www.systemblokk.no

Veim AS
3414 Lierstranda
Tlf: 32 84 94 20
kjell@veimas.no
www.veimas.no

Volue
Postboks 9008,
0186 Oslo
Tlf: 73 80 45 00
gemini@volue.com
www.volue.com/construction-software

Volvo Maskin AS
Postboks 603
1411 Kolbotn
Tlf: 66 81 86 86
firmapost@volvo.no
www.volvomaskin.no

Wacker Neuson AS
Trondheimsvegen 503,
2016 Frogner
Tlf: 63868900
www.wackerneuson.com

Wdf Isolasjon AS
4886 Grimstad
Tlf: 47 23 03 85
dagfinn@wdf.no
www.wdf.no

WIKS AS
1617 Fredrikstad
Tlf: 950 71 777
kontor@wiks.no
www.wiks.no

XploSafe AS
1340 Skui
Tlf: 22 53 54 54
info@xplosafe.no
www.xplosafe.no

Zirius AS
Tlf: 40 00 77 07
salg@zirius.no
www.zirius.no

Ølen Betong AS
Tlf: 53 77 52 00
mail@olenbetong.no
www.olenbetong.no

Østcom AS
2212 Kongsvinger
Tlf: 628 14 600
salg@ostcom.no
www.ostcom.no

MEFA

23. - 25. mai 2025
Stavanger, Forus

- Nytt av maskiner og utstyr
- Aktiviteter for hele familien
- Bankett lørdag med underholdning

Gratis inngang til utstillingen, velkommen!

facebook.com/mefaForus

Ønsker du å motta nyhetsbrev med siste nytt fra bransjen?

Skann QR-koden for å melde deg på Anleggsmaskinens nyhetsbrev

Anleggs-MASKINEN

Betre vilkår for bransjen

MEF har arbeidd godt med kampsakene landsmøtet vedtok i juni i fjor. Under Arctic Entrepreneur 2025 lanserte me ein tydeleg kampanje mot aukande byråkrati, der me peika på at unødvendige reglar og krav svekkjer konkurranseevna og effektivi-teten til entreprenørane.

Me krev forenklingar, meir føreseielege rammevilkår og ein politikk som støttar næringa sitt behov for vekst og utvikling. Kampanjen markerer eit klart standpunkt for å sikre betre vilkår for bransjen framover!

Arctic Entrepreneur 2025 vart ein stor suksess med rekordstor deltaking! På The Qube på Gardermoen samla me 1792 glade deltakarar og 116 utstillarar. "Dette er utan tvil årets høgdepunkt for anleggsbransjen," sa ein av deltakarane. Arrangementet stadfesta si posisjon som årets viktigaste møteplass for anleggsbransjen. Og merk; i 2026 endrar me namnet til **Anlegg Norge**, for å tydelegare reflektere bransjens nasjonale betydning.

Årets lærebedrift vart høgtidleg kåra på Arctic Entrepreneur 2025. Me gratulerer Aarsleff Fundamentering & Boring AS med sigeren!

Mange av våre medlemmer starta året med stor uvisse og usikkerheit. Prognosesenteret håpar på ei betring i bustadbygginga mot slutten av 2025, men starten på året har vore prega av låg aktivitet. Norges Bank held renta uendra, men med moglegheit for eit kutt i mars kan bransjen håpe på eit pusterom dersom økonomien stabiliserer seg.

Den siste medlemsundersøkinga i MEF viser at 85 prosent av medlemsbedriftene har ledig kapasitet og forventar lågare lønsemd. Dette understrekar kor alvorleg situasjonen er for mange entreprenørar. No må våre politikarar snart vakne før dei raserer ei av dei største fastlandsnæringane i Norge.

Med klare krav og eit samla standpunkt er bransjen klar til å møte framtida med optimisme og pågangsmot. Me ser fram til å byggje ei sterkare og meir konkurransedyktig anleggsnæring i åra som kjem.

Øystein Hope
Styreleiar i MEF

MEF-nytt

MEF-nytt gir et innblikk i forbundets arbeid og aktiviteter i hele landet.

Servicekontoret
Fred Olsens gate 3
0152 Oslo
Telefon: 22 40 29 00
firmapost@mef.no
www.mef.no

Region Øst
Stolvstadvegen 1
2360 Rudshøgda
Telefon: 958 72 000
region.ost@mef.no

Region Sørøst
Broen 6
3170 Sem
Telefon: 913 27 357
region.sorost@mef.no

Region Sørvest
Kontor i Kristiansand:
Vige Havnevei 4, 4633 Kristiansand
Kontor i Stavanger:
Vassbotnen 23, 4033 Stavanger
region.sorvest@mef.no

Region Vest
Eidsvågbakken 1
5105 Eidsvåg
Telefon: 99 42 89 00
region.vest@mef.no

Region Midt
Hornebergvegen 7 A
7038 Trondheim
Telefon: 948 78 000
region.midt@mef.no

Region Nord
Kontorer i: Hammerfest,
Tromsø og Bodø
Telefon: 95 84 50 50
martin.gronnslett@mef.no

Seksjon Ressurs og miljø
- Skog
- Boring og fundamentering
- Gjenvinning
Fred Olsens gate 3,
0152 Oslo
Telefon: 22 40 29 00
seksjonressursogmiljo@mef.no

REGION NORD

OKAB NORD PÅ YRKESMESSER

OKAB Nord kjører på med rekruttering! Behovet for lærlinger i anleggsfagene er stort i hele regionen. Den siste tiden har vi deltatt på yrkesmesser i Brønnøysund, Mosjøen, Sandnessjøen, Mo i Rana, Fauske, Nordkjosbotn, Sørkjosen, Alta, Hammerfest og Kirkenes. **Stor takk til alle medhjelpere fra skoler og lærebedriftene!**

REGION MIDT

JULEMØTE I TRONDHEIM

MEF Trøndelag arrangerte julemøte 4. desember på Scandic Nidelven, med over 40 deltakere. Roar Lindstad fra Trøndelag fylkeskommune informerte om kommende veiprosjekter, og MEF juridisk tok opp innleie av arbeidskraft. Handelspartnerne IF Skadeforsikring, Circle K og Brødr. Dahl delte nyheter, før møtet ble avsluttet med middag og sosialt samvær. **Takk til alle som deltok!**

FØLG MEF OG OKAB

i sosiale medier for siste nytt og oppdateringer i bransjen:

Facebook.com/mefnorge
Facebook.com/okabnorge
Instagram.com/mef_norge
tiktok.com/@bli.anleggsarbeider

PROMOTERER FAG

OKAB Trøndelag er på turne rundt i fylket, med stand og simulator. **Takk til alle som besøker oss på stand!**

REGION SØRØST

JULEMØTE I VESTFOLD

12. desember hadde vi julemøte i Tønsberg med 125 deltagere. Vi hadde gode og spennende innlegg fra flere leverandører, MEF og Vestfold fylkeskommune. **Takk for maten, og et fantastisk oppmøte.**

25-ÅRS MEDLEMSKAP

Vi gratulerer Kroken Maskin AS med 25 års medlemskap i MEF avd. Telemark. Her viser Olav Måbuholt stolt fram plaketten som ble overlevert.

JULEMØTE I TELEMARK

58 deltagere trosset snøværet 5. desember og møtte på Morgedal hotell til julemøtet. Handelsavtalepartnere innledet kvelden med presentasjoner. Frode Fadum Holm og Øystein Lønn Nilsen fra regionskontoret tok opp dokumentasjonsutfordringer for sentral godkjenning, mens Thomas Kollerød fra MEFs juridiske avdeling delte tips om håndtering av manglende betaling. Tove Anita Tveitan snakket om MEFs kvinnenettverk og tilrettelegging for gravide i bransjen. Trygve Bergland fra Nome videregående skole roste bransjen for sitt engasjement for lærlinger og informerte om kommende ADK-1 kurs. Rosendal Maskin og Scania presenterte produkter, før kvelden ble avsluttet med tradisjonell julemat og drikke. **Takk til alle som deltok!**

NYE MEDLEMMER

Nye medlemmer i MEF avd. Buskerud, vi ønsker velkommen til:

- Blefjell Entreprenør AS
- Jan Erichsen Maskin AS

REGION VEST

NY REKORD PÅ JULEMØTE

Med over 100 deltakere var det ny rekord på julemøte i MEF avdeling Sogn og Fjordane. Vi takker alle medlemsbedrifter og handelsavtalepartnere som deltok og bidro til å skape et hyggelig og innholdsrikt julemøte i Førde! Og gratulerer til Jan Inge Høydal AS og Hogne Arve Bjørkelund med 25-års medlemskap i MEF.

REGION ØST

MEDLEMSBESØK

Fagrådgiver i region Øst, Simen Midtsund, har vært på medlemsbesøk med SmartMEF veiledning hos Poverud Entreprenør AS og Spydeberg Utemiljø AS.
Vi besøkte også et nytt medlem i Innlandet, Ole-Fredrik Moss. Vi er glad i våre medlemmer og takknemlige for at vi får så mange nye med i MEF-familien. En god blanding av nye og gamle gjør oss sterkere sammen.
Velkommen og takk for trivelig møte!

OVERLEVERING AV JUBILEUMSGAVE

Medlemsbesøk hos Veflen AS med overlevering av jubileumsgave fra MEF Innlandet for 70 år i bransjen. Takk for et trivelig møte, og lykke videre i nye 70 år!

MÅNEDENS LÆRLING

Navn: Jonas Szacinski Hansen
Bedrift: Hafjell Maskin AS, Øyer
Utdanning: Går et1+3-løp og har tatt fellesfag Vg2 som deltidselev siste skoleår. Etter nyttår starter jeg på eksamensforberedende kurs for Vg3-eksamen og melder meg opp som privatist.
Fag: Anleggsmaskinførerfaget
Liker best med jobben: Trives veldig godt som lærling i Hafjell Maskin, og trives spesielt godt i gravemaskina. Liker også å delta på vinterberedskap/brøyting med traktor. Liker variasjon i oppgavene.
Interesser/hobby: På fritida er det jakt som er hovedinteressen, både på storvilt og mindre arter.

25-ÅRS MEDLEMSKAP

Vi gratulerer Oddgeir Slåstuen Maskin med 25-års medlemskap i MEF.

JULEMØTE I ØSTFOLD

God stemning og nyttig info på julemøtet i MEF Østfold, med historier fra virkeligheten, jus, speed-dating og deilig juleribbe som stikkord. **Tusen takk til alle som kom!**

MÅNEDENS BEDRIFT

Bedrift: Rønaas Entreprenør AS
Daglig Leder: Jon Anders Rønaas
Medlem siden: 2017
Hvor holder dere til: Årnes
Arbeidsteder: Hele det sentrale Østlandet. Primært Oslo og Akershus.
Hvilken arbeidsområder jobber dere mest med: Vi har spesialisert oss på grunnarbeid, infrastrukturprosjekter og VA-arbeider. I tillegg til dette tar vi også oppdrag innenfor masseforflytning og anleggsgartnertjenester.
Hva slags faglig bakgrunn har dine ansatte: Våre ansatte har en bred og allsidig bakgrunn innen anleggsarbeid, VA og infrastruktur. Flere har ADK-sertifisering i tillegg til fagbrev, og vi har medarbeidere med lang erfaring som veileder og bygger opp lærlinger. I tillegg har vi ingeniører og økonomer som bidrar med spesialisert kunnskap
Hvor mange ansatte er dere: 14
Hvorfor er dere medlem i MEF: Tilgang til et solid faglig nettverk, juridisk bistand, SmartMEF og ikke minst relevante kurs og sertifiseringer.

RESSURS OG MILJØ

JULELUNSJ HOS JOHN DEERE FORESTRY

MEF Skog deltok i desember på hyggelig julelunsj hos John Deere Forestry i Kongsvinger. Her var det god julemat og hyggelig stemning.

MEDLEMSBESØK I SKOGEN

MEF Skog besøkte i desember Heum Skogservice i Grimstad. Daglig leder Per Oddvar Heum gjør seg klar til ei ny drift. Heum Skogservice har to lag og kjører for AT Skog. De har base i Froland og går for det grøvste utstyret. **Takk for besøket.**

ALT I
SMØREMIDLER
til anlegg, skog og landbruk!

- Vi leverer over hele Norge.
- Gunstige priser.
- Vi har også originaloljene for New Holland og CASE (IH) anleggs- og landbruksmaskiner.
- Biologisk nedbrytbare sagkjedeoljer.
- Biologisk nedbrytbare hydraulikkoljer, både syntetiske og vegetabilske.

NEW HOLLAND AMBRA SMØREOLJER
CASE AKCELA SMØREOLJER
PETRONAS
KB Kvalitet siden 1884

Keddell & Bommen AS
Tlf.: 22 06 15 30 / E-post: olje@keddell.no

Vi leverer bulk over land og strand

Foto: Ernni Molaant

Vi leverer bulk over hele landet, så du har én ting mindre å tenke på.

Bestill via telefon 810 02 002, eller på **circlek.no/bulk**

CIRCLE K™ pro